

Fri och trygg utan våld och förtryck

Åtgärdsprogram för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel 2024–2026

Fri och trygg utan våld och förtryck. Åtgärdsprogram för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel 2024–2026

Innehållsförteckning

1. Förord	3
2. Den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor och tidigare åtgärdsprogram.....	5
2.1 Utgångspunkter och målsättningar	5
2.2 Vägen till ett nytt åtgärdsprogram 2024–2026	6
3. Sveriges internationella åtaganden och prioriteringar för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel.....	8
4. Särskilda utvecklingsområden 2024–2026.....	11
4.1 Ett lämnprogram för att lämna destruktiva relationer	11
4.2 Kraftsamling mot hedersrelaterat våld och förtryck	16
4.3 Stärkt stöd till barn och unga som upplever våld, inklusive barn som förs utomlands i hederskontexter.....	20
4.4 Ökad kunskap om digitala dimensioner av mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck.....	27
5. Åtgärder för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel 2024–2026.....	30
5.1 Målsättning I: Övergripande åtgärder för en långsiktig och hållbar struktur för stöd, organisering och uppföljning	31
5.2 Målsättning II. Tidiga och förebyggande insatser, med fokus på barn och unga och hedersrelaterat våld och förtryck.....	35
5.3 Målsättning III: Återfallsförebyggande insatser med fokus på våldsutövare.....	45
5.4 Målsättning IV: Förbättrad upptäckt av våld och starkare skydd och stöd till utsatta.....	48
5.5 Målsättning V: Effektivare brottsbekämpning.....	61
5.6 Målsättning VI: Förbättrad kunskap och metodutveckling.....	67

1. Förord

Kvinnors rätt till frid och frihet kränks dagligen. Varje år utsätts ungefär 14 kvinnor för den yttersta kränkningen genom att dödas av en nuvarande eller före detta partner. Även sexualbrott kränker på ett allvarligt sätt kvinnors rätt till en trygg och säker tillvaro. Unga kvinnor mellan 20 och 24 år är den åldersgrupp där störst andel uppger att de har utsatts för sexualbrott. Samtidigt får många flickor och kvinnor, men också pojkar och män, sina liv och fri- och rättigheter begränsade av hedersnormer i Sverige.

Mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel är allvarliga samhällsproblem, som ska bekämpas med samma kraft som den organiserade brottsligheten. Det handlar om att bekämpa grova brott, men också om att främja trygghet, frihet och jämställdhet.

För regeringen är det här högt prioriterade frågor. Alla ska ha samma rätt och möjlighet att bestämma över sina liv och sina kroppar. Alla ska ha samma rätt och möjlighet att välja partner själv. Våldet och förtrycket har ingen plats i vårt gemensamma Sverige.

Med det här åtgärdsprogrammet för 2024–2026 intensifierar vi arbetet för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel.

Åtgärdsprogrammet innehåller totalt 132 åtgärder och sex tydliga målsättningar som möjliggör ett brett, effektivt och långsiktigt arbete.

Det handlar om insatser som förebygger våld med särskilt fokus på barn och unga, som stärker det återfallsförebyggande arbetet med våldsutövare, som ger ett starkare skydd och stöd för våldsutsatta och som effektivare bekämpar brotten. Vi stärker den forskningsbaserade kunskapen och de evidensbaserade metoderna för att öka träffsäkerheten i insatserna och vi kraftsamlar mot det hedersrelaterade våldet och förtrycket.

Tillsammans ska vi med full kraft arbeta för att mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel ska upphöra.

Paulina Brandberg

Jämställdhets- och biträdande arbetsmarknadsminister

Gunnar Strömmer

Justitieminister

Jakob Forssmed

Socialminister

Camilla Waltersson Grönvall

Socialtjänstminister

Acko Ankarberg Johansson

Sjukvårdsminister

Lotta Edbolm

Skolminister

2. Den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor och tidigare åtgärdsprogram

I skrivelsen ”Makt, mål och myndighet” (skr. 2016/2017:10) ingår en tioårig nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor 2017–2026 och ett tillhörande åtgärdsprogram för 2017–2020. Därefter följde ett åtgärdsprogram för 2021–2023. Åtgärdsprogrammet för 2024–2026 är det tredje och sista åtgärdsprogrammet inom perioden för den nuvarande nationella strategin.

Regeringen har tillsatt en utredning som ska ta fram förslag på en eller två nya långsiktiga nationella strategier (se åtgärd 5, s. 33).

2.1 Utgångspunkter och målsättningar

Den nuvarande nationella strategin tar sin utgångspunkt och överensstämmer i stort med tillämpningsområdet för Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet (Istanbulkonventionen, 2011),¹ som är det mest heltäckande och utförliga internationella människorättsinstrumentet på sitt område.

Strategin och tillhörande åtgärdsprogram betonar särskilt förebyggande insatser och omfattar alla delar av det jämställdhetspolitiska delmålet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Det innebär alla former av fysiskt, psykiskt och sexuellt våld och hot om våld som riktas mot kvinnor och flickor, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck med skiftande uttryck såsom könsstypning och tvångsäktenskap. I begreppet psykiskt våld innefattas även materiellt och ekonomiskt våld. Ekonomiskt våld kan även utgöra en våldsform i sig.² Även prostitution och människohandel för sexuella ändamål omfattas av strategin. Den nationella strategin fokuserar på det våld som kvinnor och flickor utsätts för på grund av sitt kön.

Sådant våld som huvudsakligen, men inte uteslutande, utövas av män mot kvinnor omfattas i sin helhet av den nationella strategin. Även män och pojkar kan vara utsatta för våld från närstående, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck, samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Även kvinnor och flickor kan utsätta närstående för våld,

¹ Med undantag för frågor om människohandel som behandlas i Europarådets konvention om bekämpande av människohandel, 2008 (CETS 197).

² Istanbulkonventionens definition av våld i hemmet (domestic violence, ofta översatt våld i nära relationer) inkluderar ekonomiskt våld. Konventionen inkluderar också ekonomiskt lidande som en form av psykiskt våld, vilket utvecklas i en förklarande rapport, se Europarådet (2011) Explanatory Report to the Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence. Council of Europe Treaty Series - No. 21, Istanbul, 11.V.2011.

exempelvis i hederssammanhang, och begå brott som rör prostitution och människohandel för sexuella ändamål. När det gäller våld från närstående inklusive hedersrelaterat våld och förtryck, sexualbrott samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål syftar insatser inom strategin till att även motverka mäns och pojkars utsatthet för våld respektive kvinnors och flickors utövande av våld. Hbtqi-personers utsatthet för våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål omfattas i den nationella strategins alla delar.

Målsättningarna i den nationella strategin är följande:

- Långsiktig och hållbar struktur för stöd, organisering och uppföljning
- Ett utökat och verkningsfullt förebyggande arbete mot våld³
- Förbättrad upptäckt av våld och starkare skydd och stöd för våldsutsatta
- Effektivare brottsbekämpning
- Förbättrad kunskap och metodutveckling

Utgångspunkterna för den nationella strategin är följande:

- Våld ska förebyggas med fokus på våldsutövare
- Större uppmärksamhet på flickors och unga kvinnors utsatthet för våld
- Större fokus på livssituationer och omständigheter som kan innebära särskild sårbarhet
- Funktionshinderperspektiv
- Barnets rätt och barnets bästa
- Hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter
- Förbättrad samverkan och styrning
- Kunskapsbaserat arbete

2.2 Vägen till ett nytt åtgärdsprogram 2024–2026

I åtgärdsprogrammet 2021–2023 presenterades ett antal prioriteringar och 99 punkter (A2021/02397). Så gott som samtliga åtgärder som aviserades har nu genomförts. Bland annat har utvecklingen mot ett mer målinriktat och

³ För att spegla regeringens ökade fokus på preventiva och återfallsförebyggande åtgärder, har denna målsättning delats upp i två i detta åtgärdsprogram: I) Tidiga och förebyggande insatser med fokus på barn och unga och hedersrelaterat våld och förtryck II) Återfallsförebyggande insatser med fokus på våldsutövare

samordnat arbete fortsatt genom att Jämställdhetsmyndighetens uppgift att följa upp genomförandet av den nationella strategin har förtydligats i förordningen (2017:937) med instruktion för Jämställdhetsmyndigheten. Jämställdhetsmyndighetens fördjupade uppföljning ligger till grund för den skrivelse med redovisning av arbetet som regeringen vartannat år lämnar till riksdagen (se åtgärder 1–2, s. 32)

En landvinning i det våldsförebyggande arbetet är att förstärkta skrivningar om sexualitet, samtycke och relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck började tillämpas i läroplanerna för grundskolan, anpassade grundskolan, sameskolan, specialskolan, gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan och vuxenutbildningen hösten 2022. Skolinspektionen har 2023–2025 i uppdrag att granska skolornas arbete med de nya läroplanerna i syfte att utveckla kvaliteten ytterligare (se åtgärd 22, s. 37). Socialstyrelsen utvecklar en nationell samordning av kunskapsutveckling för återfallsförebyggande arbete med personer som utsätter närstående för våld. Ett nationellt våldsförebyggande program har tagits fram som nu ingår som en integrerad del av åtgärdsprogrammet 2024–2026.

Resultaten av de åtgärder som har vidtagits utvecklas nu i detta åtgärdsprogram. Regeringen fortsätter med full kraft arbetet med att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel.⁴ Den nationella strategins inriktning och överväganden kvarstår. Målsättningarna kring det förebyggande arbetet har utvecklats för att tydliggöra regeringens ökade fokus på våldsutövare och återfallsförebyggande arbete, i syfte att sätta brottsoffers behov av skydd och stöd i centrum för arbetet. Regeringen har tagit fram åtgärderna i samråd med ett stort antal aktörer, bl.a. vid rundabordssamtal med forskare, myndigheter och civilsamhällesaktörer.

⁴ Terminologin som används i åtgärdsprogrammet 2024–2026 för att spegla bredden i arbetet med det sjätte jämställdhetspolitiska delmålet är primärt "mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck" och i förekommande fall "prostitution och människohandel". Vissa avvikelser kan förekomma där annan terminologi används t.ex. i internationella sammanhang eller för att precisera insatsens inriktning i vissa åtgärder och reformer.

3. Sveriges internationella åtaganden och prioriteringar för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel

3.1 Europarådet och Istanbulkonventionen

Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet – Istanbulkonventionen – är riktmärket för internationella standarder på detta område. Sverige har inom ramen för Europarådets samarbete mellan medlemsländer och angränsande länder uppmuntrat att det ägnas ökad uppmärksamhet åt program och åtgärder för att stärka kvinnors och flickors åtnjutande av de mänskliga rättigheterna.

3.2 EU:s anslutning till Istanbulkonventionen

EU undertecknade Istanbulkonventionen den 13 juni 2017 och under det svenska ordförandeskapet i Europeiska unionens råd våren 2023 slutförde regeringen framgångsrikt de sju år långa förhandlingarna om EU:s anslutning till konventionen. EU anslöt sig därefter till konventionen den 28 juni 2023. Sverige verkar därefter fortsatt inom EU och Europarådet för att få på plats praktiska och lämpliga samverkansformer kring EU:s anslutning och tillämpning.

3.3 EU-nätverk för förebyggande av könsbaserat våld och våld i nära relationer

I EU:s jämställdhetsstrategi för 2020–2025 anges att ett effektivt förebyggande av våld är avgörande. I enlighet med strategin har EU-kommissionen hösten 2023 startat ett EU-nätverk för förebyggande av könsbaserat våld och våld i nära relationer där Sverige ingår som medlem.⁵ Nätverket sammanför medlemsstater och berörda parter för utbyte av god praxis och finansierar utbildning, kapacitetsuppbyggnad och stödtjänster. Våldsförebyggande åtgärder som fokuserar på män, pojkar och maskuliniteter är av central betydelse.

3.4 Nytt EU-direktiv om bekämpning av våld mot kvinnor och våld i nära relationer

Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1385 av den 14 maj 2024 om bekämpning av våld mot kvinnor och våld i nära relationer har antagits och ska vara genomfört i nationell rätt senast den 14 juni 2027. Direktivet

⁵ EU network on the prevention of gender-based and domestic violence

innehåller bestämmelser om bl.a. kvinnlig könsstympning, tvångsäktenskap, nätstalkning och nättrakasserier. Det finns också bestämmelser om stöd och skydd för brottsoffer, tillgång till rättslig prövning, förebyggande åtgärder samt samordning och samarbete mellan myndigheter.

3.5 Ett reviderat människohandelsdirektiv

Europaparlamentets och rådets direktiv (2011/36/EU) om förebyggande och bekämpande av människohandel och om skydd av dess offer – människohandelsdirektivet – innehåller bl.a. minimiregler när det gäller definitionen av vad som ska utgöra straffbelagd människohandel och påföljder på området. Under sommaren 2024 förväntas ett reviderat människohandelsdirektiv träda i kraft. Viktiga inslag i det reviderade direktivet är utökade krav på den straffrättsliga lagstiftningen, på medlemsstaternas förebyggande arbete samt på hjälp och stöd till offer för människohandel.

3.6 Nordiska samarbetet mot mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt människohandel

Nordiska ministerrådets samarbetsprogram 2019–2024 på jämställdhets- och LGBTI-området har som målsättning att omfatta insatser mot sexuella trakasserier, våld och kränkningar i samhället. Inom ramen för samarbetet har ny kunskap tagits fram såsom en kartläggning av rättsliga regleringar mot näthat i de nordiska länderna liksom en rapport om män i Norden som är aktiva på nätforum som präglas av kvinnohat. I det nya nordiska samarbetsprogrammet på jämställdhets- och LGBTI-området som ska gälla 2025–2030 är ett av fem mål att Norden ska vara fritt från könsbaserat och sexuellt våld, sexuella övergrepp och trakasserier samt hat. Delmålet inkluderar hedersrelaterat våld och förtryck, sexuella kränkningar och trakasserier och omfattar även LGBTI-personers utsatthet.

Den nordiska färdplanen Pushing back the push-back: Nordic Roadmap on Advancing Gender Equality, Women's and Girls' Rights, and Equal Rights of LGBTI-persons 2022–2024 har tagits fram för att bemöta det växande motståndet mot jämställdhet och lika rättigheter för hbtqi-personer i olika internationella sammanhang. Våld är ett av tre teman och omfattar mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck, hatbrott, hatfulla yttringar och trakasserier, prostitution, kommersiell sexuell exploatering, människohandel för sexuella ändamål och omvändelseterapi. Färdplanen har förlängts för att gälla även 2025–2027 och kommer i samband med förlängningen att justeras innehållsmässigt.

Inom ramen för det nordiska samarbetet finns ett nätverk för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck och negativ social kontroll där Sverige ingår som medlem.

År 2024 är Sverige ordförandeland i det nordiska ministerrådet. Prioriteringar för Sveriges ordförandeskap är, inom ramen för jämställdhetspolitiken och hbtqi-sektorn, hedersrelaterat våld och förtryck, ekonomisk jämställdhet och ekonomiskt våld.

I det nordiska samarbetet på justitieområdet deltar Sverige också i en arbetsgrupp för arbetet med att förebygga och bekämpa människohandel. Kopplat till arbetsgruppen finns ett nätverk för polisiärt samarbete och diskussioner förs om att skapa ett nätverk för samarbete kring människohandel av barn.

3.7 Ytterligare insatser internationellt mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck

Sverige har en rad andra internationella åtaganden på området och verkar aktivt på det internationella planet för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt människohandel. Dessa åtaganden inkluderar bl.a. FN:s kvinnokonvention (CEDAW), FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD), FN:s protokoll om förebyggande, bekämpande och bestraffande av handel med människor, särskilt kvinnor och barn (Palermoprotokollet) samt Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling. Frågorna integreras genomgående i regeringens centrala strategier på det internationella området såsom reformagendan för biståndet, ”Bistånd för en ny era – Frihet, egenmakt och hållbar tillväxt”, Strategin för Sveriges globala utvecklingssamarbete för arbetet med de mänskliga fri- och rättigheterna, demokrati och rättsstatens principer 2024–2028 och den nya nationella handlingsplanen för att genomföra FN:s säkerhetsrådsresolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet som gäller för perioden 2024–2028, liksom i en rad andra bilaterala och regionala utvecklingsstrategier.

Sverige verkar även inom ramen för det årliga mötet för FN:s kvinnokommission (CSW), FN:s kontor mot narkotika och brottslighet, Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD), Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) och Östersjöstaternas råd (CBSS) för att för att belysa och bekämpa mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och

förtryck samt prostitution och människohandel. Sverige är sedan 2022 aktiv i ett av USA lanserat initiativ som syftar till att sätta digitalt könsbaserat våld på den globala dagordningen (Global Partnership for Action on Gender-Based Online Harassment and Abuse).

4. Särskilda utvecklingsområden 2024–2026

I detta avsnitt sammanfattas åtgärder inom fyra områden som regeringen anser särskilt bör uppmärksammas under de närmsta åren. Det är områden som regeringen vill stärka och utveckla och där arbetet tidigare har varit eftersatt. Regeringen bedömer att dessa områden kräver ökat fokus för att säkerställa ett kraftfullt och effektivt arbete mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck.

Att samhällets stöd för våldsutsatta att lämna och inte återvända till våldsamma relationer blir mer samordnat och strukturerat är en grundförutsättning för att mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck ska upphöra. Arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck fordrar ökad uppmärksamhet för att kunna bekämpas effektivt. Det krävs breda insatser för att motverka det våld som barn och unga utsätts och utsätter andra för. Samhället har alltför länge förbisett våld i ungas relationer. Insatserna förutsätter en ökad kunskap om de digitala dimensionerna av våldet, eftersom mycket av våld i ungas relationer pågår online och via digitala enheter.

Åtgärderna som lyfts i respektive utvecklingsområde refereras i slutet av varje avsnitt med hänvisning till kap. 5, där samtliga åtgärder 2024–2026 presenteras samlat (s. 30–74).

- **Utvecklingsområde I:** Ett lämnaprogram för att lämna destruktiva relationer
- **Utvecklingsområde II:** Kraftsamling mot hedersrelaterat våld och förtryck
- **Utvecklingsområde III:** Stärkt stöd till barn och unga som upplever våld, inklusive barn som förs utomlands i hederskontexter
- **Utvecklingsområde IV:** Ökad kunskap om digitala dimensioner av våld

4.1 Utvecklingsområde I: Ett lämnaprogram för att lämna destruktiva relationer

För den som är utsatt för våld i en nära relation eller hedersrelaterat våld och förtryck kan det finnas många hindrande faktorer som gör att personen inte

berättar om sin utsatthet och söker hjälp. Det behöver därför vara låga trösklar för att söka hjälp och det måste finnas samlad, lättillgänglig och motiverande information så att det är så enkelt som möjligt att komma ur en våldsam eller destruktiv livssituation och att sedan inte gå tillbaka.

4.1.1 Samordnad stödkedja för våldsutsatta

För den som tar steget och lämnar en våldsam relation förändras hela livet och det uppkommer en mängd varierande frågor som den våldsutsatta behöver ta ställning till eller lösa, samtidigt som personen i många fall befinner sig i kris. Regeringen arbetar systematiskt och intensivt med att säkerställa att våldsutsatta ska få det stöd och skydd de behöver innan, under och efter uppbrottsprocesser. För att våldsutsatta ska kunna lämna och inte återvända till våldsamma relationer behövs en kedja av samordnade insatser från en rad aktörer. Ofta finns barn med i bilden som själva har utsatts för eller bevittnat våld och som är en extra utsatt grupp som behöver värnas. Socialstyrelsen har 2024 fått i uppdrag att analysera och ta fram förslag på en samordnad stödkedja för våldsutsatta individer. Det innebär bl.a. att identifiera vilka aktörer som bör ingå i stödet, vilka yrkesgrupper som bör vara involverade och hur stödet kan individanpassas. Behov hos utsatta barn, unga och personer som har utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck ska uppmärksammas särskilt. Socialstyrelsen har också i uppdrag att utveckla en nationell samordning av kunskapsutveckling för återfallsförebyggande arbete med våldsutövare. Fokuset i arbetet är på våldsutövarens eget ansvar att förändra sitt beteende där de närståendes, inklusive barns, skydd och säkerhet har hög prioritet.

Regeringen bedömer också att den operativa myndighetssamverkan behöver stärkas mellan polis, åklagare, kriminalvård, socialtjänst och hälso- och sjukvård för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck, inklusive ärenden där barn är involverade. Flera myndigheter har därför fått i uppdrag att bl.a. implementera och vid behov utveckla metoder i syfte att insatser från olika myndigheter och samhällsaktörer som kommer i kontakt med våldsutsatta och våldsutövare ska vara mer synkroniserade och effektiva när våldsbrott har begåtts eller riskerar att begås.

4.1.2 Reform för skyddat boende

Den 1 april 2024 trädde ett nytt regelverk i kraft som innebär att skyddat boende blir en boendeinsats enligt socialtjänstlagen med minimikrav och tillståndsplikt för den som driver skyddat boende. Till reformen hör stärkta

rättigheter för barn i skyddat boende och en ny möjlighet att skydda barnet mot kontakt med en våldsutövande vårdnadshavare under vistelsen i boendet. Regeringen har gett flera myndigheter i uppdrag att stödja reformens genomförande och stärker utvecklingsmedel till kommuner och regioner som kan användas till detta ändamål.

4.1.3 Reformering av socialtjänsten och förbättrade riskbedömningar

En person som har lämnat en våldsam relation ska inte behöva oroa sig för att dennes barn ska försättas i en farlig situation. Regeringen bereder förslag som syftar till att stärka skyddet för barn i samband med umgänge när en förälder har utövat våld eller gjort sig skyldig till någon annan allvarlig kränkning (SOU 2022:71). Flera myndigheter har i uppdrag att arbeta med kompetenshöjande insatser om våld i frågor om vårdnad, boende och umgänge. Därtill har regeringen gett uppdrag för att stärka stödet till socialtjänstens arbete med riskbedömningar i frågor om vårdnad, boende och umgänge. Det sker parallellt med en stor reformering av socialtjänsten. Regeringen har påbörjat arbetet för omställningen till en långsiktigt hållbar, mer förebyggande och kunskapsbaserad socialtjänst utifrån förslagen i betänkandet Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag (SOU 2020:47). För att stimulera en omställning av verksamheten har regeringen beslutat om statsbidrag för att stödja kommunerna i form av en kompetens- och bemanningssatsning om 200 miljoner kronor det förberedande året 2024. Avsikten är att avsätta 1,2 miljarder kronor för ändamålet 2025 och 2,2 miljarder kronor årligen för 2026–2028 (prop. 2023/24:1 utgiftsområde 9). Regeringen har också tillsatt en utredning för att stärka socialtjänstens statistik på nationell nivå. Socialtjänstdataregister kan skapa förutsättningar för att följa upp insatsernas resultat, inklusive sådana som rör våldsbrottsutsatta och våldsutövare.

4.1.4 Stärkta möjligheter för våldutsatta att få stadigvarande boende

Den som har lämnat en våldsam relation ska kunna räkna med samhällets stöd. Våldsutövaren kan även fortsatt försöka påverka och kontrollera den våldutsatta långt efter separation. Utdragna bodelningsprocesser är ett exempel som påverkar möjligheten till ny bosättning, t.ex. när den utsattas kapital är bundet i gemensamma tillgångar, såsom bostadsrätt, hus, sparande och bohag. Ingen ska behöva stanna kvar i en våldsam relation av rädsla för att t.ex. förlora sin bostad. Den 1 juli 2024 träder nya regler i kraft som ska stärka det hyresrättsliga skyddet för våldutsatta kvinnor samtidigt som möjligheten att säga upp en hyresgäst som utövar våld mot en närstående kommer att utökas. Den som utövar våld mot en närstående ska kunna bli

av med sin lägenhet, samtidigt som den våldsutsatta personens möjlighet att ta över kontraktet och bo kvar stärks. Det är förövarna som ska behöva flytta – inte brottsoffren. Därtill finansierar regeringen statsbidrag i syfte att långsiktigt stärka och utveckla kommunernas arbete när de erbjuder våldsutsatta hjälp med att ordna stadigvarande boende. Regeringen avser också under att 2024 tillsätta en utredning med uppdrag att se över reglerna om bodelning och bl.a. se över hur en välfungerade, effektiv och rättssäker ordning kan säkerställas.

4.1.5 Insatser mot ekonomiskt våld

Ekonomiskt våld är en allvarlig form av våld och förtryck, där kontroll och makt utövas med hjälp av ekonomin. Det kan handla om att inte få använda sina egna pengar som man själv önskar, att tvingas stå för alla kostnader eller övertalas att ensam ansvara för lån och därmed försätts i skuld (SOU 2024:21). Sådana ekonomiska faktorer ska inte avhålla någon från att lämna en våldsamt relation. Kunskapen om ekonomiskt våld behöver öka i syfte att våldsutsatta ska få rätt information, vägledning, stöd och skydd. Regeringen har därför gett flera myndigheter med klientnära verksamheter i uppdrag att sammanställa och sprida information om ekonomiska aspekter av våld i nära relationer till sina målgrupper. Eftersom ekonomiskt våld kan utövas i olika kontexter och vissa grupper kan vara särskilt sårbara, ska insatserna målgruppsanpassas för att möta de utsattas individuella behov.

Inom ramen för det svenska EU-ordförandeskapet 2023 anordnades en konferens om sambandet mellan ekonomisk egenmakt och att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Detta inkluderade bl.a. fokus på ekonomiskt våld.

4.1.6 Utredning av kontaktförbudslagstiftningen och stärkt samhällsskydd för brottsoffer

Eftervåld är ett begrepp som har börjat användas allt mer. Det handlar om sådant våld som fortsätter efter att den våldsutsatta har lämnat relationen, t.ex. trakasserier, hot eller stakning (SOU 2024:21).

Regeringen har i februari 2024 tagit emot betänkandet En effektivare kontaktförbudslagstiftning – ett utökat skydd för utsatta personer (SOU 2024:13). I betänkandet lämnas ett flertal förslag som syftar till att fler kontaktförbud ska kunna meddelas, att kontaktförbud ska utgöra ett effektivt skydd och att kontaktförbudens brottspreventiva funktion ska förstärkas. Bland annat lämnas förslag som innebär att mer ingripande

kontaktförbud ska kunna meddelas som en förstahandsåtgärd och omfatta större geografiska områden – i vissa fall hela kommuner. Det föreslås också en presumtion för kontaktförbud vid vissa brott mot en närstående eller tidigare närstående person. Betänkandet har remitterats.

Regeringen har också gett en utredare i uppdrag att föreslå förändringar i påföljdssystemet och verkställighetslagstiftningen. Förslag ska bl.a. lämnas om att dömda inte ska bli villkorligt frigivna utan särskilda skäl. Utredaren ska också föreslå en ny tidsbestämd påföljd för allvarliga brott vid hög risk för återfall, t.ex. sexualbrott. Utökade möjligheter att besluta om vistelseförbud utreds också i syfte att bl.a. stärka brottsoffrets skydd vid våld i nära relation.

4.1.7 Förbättrat stöd för våldsutsatta med skyddade personuppgifter

I många fall behöver de som har utsatts för våld och hot från närstående ha skyddade personuppgifter. Det finns ett stort behov av ökad kunskap om och långsiktigt stöd till personer med skyddade personuppgifter. Regeringen har vidtagit ett antal åtgärder för att säkerställa skyddet för våldsutsatta som lever med skyddade personuppgifter, däribland uppdrag till flera myndigheter.

Åtgärder för att lämna destruktiva relationer, se vidare i kap. 5.

Målsättning I: Åtgärder för en långsiktig och hållbar struktur för stöd, organisering och uppföljning	
Förordning (2022:1416) om statsbidrag till kommuner för att stärka arbetet med att hjälpa våldsutsatta att ordna stadigvarande boende	s. 34
Stärkt stöd till kommuner, regioner och civilsamhälle	s. 34
En ny socialtjänstlag	s. 40
Målsättning II: Tidiga och förebyggande insatser, med fokus på barn och unga och hedersrelaterat våld och förtryck	
Stärkt samverkan för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck, inklusive där barn är involverade	s. 42
Lagändringar för att stärka skyddet för våldsutsatta barn	s. 42
Målsättning III: Återfallsförebyggande insatser med fokus på våldsutövare	
Kunskapsutveckling och nationell samordning av återfallsförebyggande arbete med våldsutövare	s. 46
Förstärkt samhällsskydd och en minskad risk för återfall i brott	s. 48
En översyn av straffskalorna samt ett reformerat och mer rättvist påföljdssystem	s. 48

Målsättning IV: Förbättrad upptäckt av våld och starkare skydd och stöd till utsatta	
Samordnat stöd för våldsutsatta vid myndighetskontakter	s. 51
Reform för att utveckla skyddat boende	s. 56
Stöd till kommuner att tillämpa barnrättsperspektiv i skyddat boende	s. 57
Förbättrade förutsättningar för våldsutsatta hyresgäster	s. 51
En översyn av reglerna om bodelning	s. 51
Sammanställa och sprida information om ekonomiska aspekter av våld i nära relationer	s. 59
Stärkt stöd och skydd för våldsutsatta med skyddade personuppgifter	s. 51
Målsättning V: Effektivare brottsbekämpning	
Översyn av kontaktförbudslagstiftningen	s. 63
Målsättning VI: Förbättrad kunskap och metodutveckling	
Kunskap om våld i frågor om vårdnad, boende och umgänge	s. 71
Bättre förutsättningar för att utveckla en kunskapsbaserad socialtjänst	s. 70

4.2 Utvecklingsområde II: Kraftsamling mot hedersrelaterat våld och förtryck

Det råder bred enighet i politik och samhälle om att det hedersrelaterade våldet och förtrycket måste upphöra och behöver bekämpas med full kraft. Rätten att själv få bestämma hur man vill leva sitt liv ska vara en självklarhet för alla. Hedersrelaterat våld och förtryck är ett allvarligt samhällsproblem och innebär en kränkning av mänskliga rättigheter för de som utsätts, oftast flickor och kvinnor, men även pojkar och män. Personer med funktionsnedsättning kan vara särskilt utsatta eftersom de kan stå i en särskilt stark beroendeställning till dem som utövar det hedersrelaterade våldet. Även hbtqi-personer kan vara särskilt utsatta eftersom hedersnormer inte lämnar utrymme för att bryta mot hetero- eller könsnormer. Det är inte ovanligt att individer är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck samtidigt som de själva också är utövare av våldet (prop. 2021/22:138, SOU 2024:21).

Efter regeringsskiftet i oktober 2022 har regeringen intensifierat arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. Våldet och förtrycket kräver ökad uppmärksamhet och synlighet för att effektivt förebyggas och bekämpas (dir. 2023:117). Frågan är fortsatt högt prioriterad och regeringen genomför åtgärder på bred front. Regeringen anser att lagstiftningen mot hedersrelaterat förtryck ska skärpas, stödet till utsatta förbättras och myndigheternas arbete effektiviseras. I åtgärdsprogrammet 2024–2026

samlas en rad åtgärder för att förebygga och bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck i hela landet.

4.2.1 Stärkt långsiktig styrning av området hedersrelaterat våld och förtryck

Jämställdhetsmyndigheten har instruktionsenliga uppgifter att synliggöra och motverka hedersrelaterat våld och förtryck med inriktning på nationell kunskapsutveckling och strategiska övergripande frågor. Myndigheten ska även främja utvecklingen av förebyggande insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck. Sedan oktober 2022 finns ett nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck (NCH) vid Länsstyrelsen i Östergötlands län. Centrumet ska bidra till strategiskt, förebyggande och kunskapsbaserat arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck på nationell, regional och lokal nivå. Övriga länsstyrelser har i uppdrag att i respektive län stödja och bidra till arbete för att förebygga och bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck, bl.a. genom att bidra till att införa välfungerande arbetssätt och kunskapsstöd samt utbildning och kompetensutveckling. Flera andra myndigheter erbjuder metod- och kunskapsstöd, bl.a. Socialstyrelsen, Uppsala universitet (Nationellt centrum för kvinnofrid) och Linköpings universitet (Barnafrid – Nationellt centrum för kunskap om våld mot barn).

Regeringen har tillsatt en utredning som bl.a. ska ge förslag på hur den långsiktiga styrningen av området hedersrelaterat våld och förtryck kan stärkas (A2023:04). (Se åtgärd 5, s. 33).

4.2.2 Bättre stöd och skydd för individer utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck

Fler som utsätts eller riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck behöver nås av rätt stödinsatser. Regeringen gör ökade satsningar på att inrätta regionala resurscentra mot hedersrelaterat våld och förtryck i hela landet. Det övergripande målet är att alla barn, unga och vuxna som är eller riskerar att bli utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck ska ha jämlik tillgång till specialiserat och anpassat stöd och hjälp oavsett vistelseort. Resurscentrum kan innebära samlokalisering av socialtjänst, hälso- och sjukvård samt polisanställda med flerspråkig kompetens, för att underlätta stöd och skydd. Regeringen har fram till och med juni 2024 finansierat inrättande av resurscentra i 13 län i landet. Regeringen har också beslutat att inrätta en nationell stödfunktion för individer utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck som togs i bruk i juni 2024.

Regeringen bedömer att det krävs särskilda kunskaper om samtliga uttryck av hedersrelaterat våld och förtryck inom skola, socialtjänst och andra relevanta samhällsaktörer för att förebygga, upptäcka och ge insatser på ett effektivt sätt. Den systematiska uppföljningen av hedersrelaterat våld och förtryck i socialtjänsten behöver också utvecklas. Kunskapsstöden om hedersrelaterat våld och förtryck till hälso- och sjukvården och socialtjänsten ska också bli bättre och mer målgruppsanpassade. Socialtjänsten ska få bättre stöd för att motverka hedersrelaterat våld vid nätverksplaceringar av barn och unga.⁶

Skolan är en central arena för att förebygga, upptäcka och åtgärda hedersrelaterat våld och förtryck. Arbetet behöver bli mer systematiskt och omfatta praktiskt stöd till lärare och skolpersonal. Alla barn och unga ska veta var de kan få hjälp och skydd mot hedersrelaterat förtryck. Skolans arbete behöver också följas upp i syfte att kvaliteten ska öka ytterligare (se åtgärder 20–27, s. 37–39). Regeringen satsar även på att öka kunskapen om hedersrelaterat våld bland fritidsledare och andra som arbetar med ungas fritid, liksom personer som möter nyanlända och unga asylsökande i sitt arbete eller inom ideella engagemang. Dessutom behöver unga hbtqi-personers utsatthet för hedersrelaterat våld och förtryck adresseras och åtgärdas mer kraftfullt, inklusive s.k. omvändelseförsök.

4.2.3 Skärpt lagstiftning om hedersrelaterat våld och förtryck

Regeringen vill ha en lagstiftning som återspeglar en skärpt syn på hedersrelaterat våld och förtryck. På det straffrättsliga området har det under senare år införts olika brott för att bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck. Exempelvis har brotten äktenskapstvång och barnäktenskapsbrott införts (4 kap. 4 c § brottsbalken) samt en särskild bestämmelse om hedersförtryck (4 kap. 4 e § brottsbalken). Regeringen utreder nu om straffskalorna för vissa hedersrelaterade brott bör skärpas. Det har också tillsatts en utredning som i sitt betänkande föreslår att s.k. oskuldkontroller och oskuldsingrepp ska kriminaliseras. Regeringen utreder även förslag till förbud mot äktenskap mellan kusiner för att motverka hedersförtryck och äktenskap som ingås till följd av påtryckningar eller annan påverkan. Flera myndigheter inom rättsväsendet har därtill i uppdrag att förbättra den operativa förmågan att utreda och förebygga hedersrelaterat våld och förtryck och ytterligare myndigheter har i uppdrag att ta fram och sprida

⁶ När ett barn inte kan bo hemma hos sina föräldrar kan det ibland vara bäst för barnet att placeras hos en släkting eller annan närstående, i ett så kallat nätverkshem eller en nätverksplacering. Vid förekomst eller risk för hedersrelaterat våld och förtryck är det viktigt att säkerheten beaktas eftersom det ofta är familjen eller slakten som kan utgöra hot mot den som är eller riskerar att utsättas för våld eller förtryck.

kunskapsmaterial med fokus på rättsväsendet. Regeringen ser också över om styrningen och uppföljningen av de rättsvårdande myndigheternas arbete på området behöver skärpas.

4.2.4 Ökad kunskap och metodutveckling om hedersrelaterat våld och förtryck

Kunskapen om omfattningen av och utsattheten för hedersrelaterat våld och förtryck är fortsatt begränsad. Behovet är stort av evidensbaserade, beprövade och etablerade metoder och strategier för prevention, riskhantering, skydd och stöd till särskilt sårbara grupper. Regeringen har därför satsat på stärkt kunskaps- och metodutveckling för att arbetet ska bli mer träffsäkert. Flera myndigheter har i uppdrag att kartlägga kunskap och forskning om hedersrelaterat våld och förtryck i ett nationellt, nordiskt och internationellt perspektiv. Även kunskapen om förekomsten av hedersrelaterat våld och förtryck behöver öka, inklusive om barnnäktenskap, tvångsäktenskap och månggifte. Därtill är det angeläget att myndigheter samverkar för att förebygga könsstymning av flickor och kvinnor. Regeringen bedömer att det behövs mer forskningsbaserad kunskap om effekterna av olika insatser, metoder och arbetssätt för att förebygga och bekämpa våldet och förtrycket i Sverige. Det behövs även mer forskning och kunskap om evidensbaserade metoder för skydd, stöd och vård till personer utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck.

Åtgärder för att kraftsamla mot hedersrelaterat våld och förtryck 2024–2026, se vidare i kap. 5.

Målsättning I: Åtgärder för en långsiktig och hållbar struktur för stöd, organisering och uppföljning	
Utredning om en stärkt och långsiktig styrning av arbetet mot könsrelaterat våld och hedersrelaterat våld och förtryck	s. 33
Översyn av behovet av skärpt styrning och regelbunden uppföljning	s. 32
Målsättning II: Tidiga och förebyggande insatser, med fokus på barn och unga och hedersrelaterat våld och förtryck	
Stärkt stöd till hälso- och sjukvården och socialtjänsten i arbetet med hedersrelaterat våld och förtryck	s. 36
Stärkt systematiskt arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck i skolan	s. 37
Förebygga, upptäcka och åtgärda mäns våld mot kvinnor, inklusive våld i ungas relationer och hedersrelaterat våld och förtryck i skolan	s. 37
Granska skolors arbete med bl.a. hedersrelaterat våld och förtryck	s. 37
En förbättrad elevhälsa för bl.a. hedersutsatta elever	s. 38

Utredning om att stärka skolväsendets roll i att motverka hedersrelaterat våld och förtryck	s. 38
Informationsinsatser om hedersrelaterat våld och förtryck till unga asylsökande och nyanlända	s. 36
Stödinsatser om hedersrelaterat våld och förtryck och omvändelseförsök mot unga hbtqi-personer	s. 50
Motverka hedersförtryck och äktenskap som ingås till följd av påtryckningar	s. 36
Målsättning IV: Förbättrad upptäckt av våld och starkare skydd och stöd till utsatta	
Regionala resurscentra mot hedersrelaterat våld och förtryck	s. 49
Stödlinje och chatt för individer utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck	s. 49
Förebygga och bekämpa könsstypning av flickor och kvinnor	s. 50
Målsättning V: Effektivare brottsbekämpning	
Skärpta straffskalor för hedersrelaterade brott	s. 61
Kriminalisering av oskuldskontroller och oskuldssingrepp	s. 62
Polismyndighetens utveckling av lagföring av mäns våld mot kvinnor och brott mot barn m.m.	s. 66
Polismyndighetens utvecklingsarbete gällande utredning och förebyggande av mäns våld mot kvinnor, brott mot barn samt hedersrelaterat våld och förtryck m.m.	s. 66
Målsättning VI: Förbättrad kunskap och metodutveckling	
Kunskapsunderlag om hedersrelaterat våld och förtryck med fokus på ungas fritid	s. 68
Kunskaps- och forskningsöversikt om hedersrelaterat våld i ett internationellt perspektiv samt kompetenshöjande insatser	s. 68
Ökad kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck i Norden	s. 68
Kartläggning av förekomsten av barnäktenskap, tvångsäktenskap och månggifte i Sverige samt andra närliggande frågor	s. 69

4.3 Utvecklingsområde III: Stärkt stöd till barn och unga som upplever våld, inklusive barn som förs utomlands i hederskontexter

Att förebygga, upptäcka och bekämpa våld mot barn och unga är en central utgångspunkt i genomförandet av den nationella strategin. Det handlar om våldsförebyggande insatser i skolan och att stärka socialtjänstens, hälso- och sjukvårdens och rättsväsendets kunskap om barns och ungas våldsutsatthet. Insatser för att förebygga och bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck mot barn och unga är särskilt prioriterade i åtgärdsprogrammet 2024–2026. Det handlar bl.a. om att motverka att barn och unga förs utomlands i hederskontexter.

4.3.1 Förebygga och förhindra skadliga utlandsvistelser i hederskontexter

Vi är många som behöver agera – tidigt och tillsammans – för att förhindra att barn förs bort mot sin vilja och för att hedersrelaterat våld och förtryck ska upphöra. Regeringen har därför utvidgat utreseförbudet för barn och unga för att skydda dem som riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck. Flera myndigheter har i uppdrag för att förebygga och förhindra skadliga utlandsvistelser, bl.a. att ta fram och sprida kunskap om det nya regelverket om utreseförbud till yrkesverksamma som möter personer som utsätts eller riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck. Det behövs också ett nationellt inrapporterings- och uppföljningssystem och bättre nationell statistik om försvunna och bortförda barn. Socialtjänsten ska även motverka hedersrelaterat våld och förtryck vid nätverksplaceringar av barn och utreda syskons utsatthet i ärenden om hedersrelaterat våld och förtryck.

4.3.2 Stöd till föräldrar i hederskontexter

Stöd i föräldraskap är en viktig insats från samhällets sida för att undvika ojämlikhet och negativa utfall för barn och unga. Föräldraskapsstödande insatser kan motverka normer som rättfärdigar hedersrelaterat våld och förtryck och kan erbjuda alternativ till repressiv uppfostran. Regeringen satsar därför särskilt på stödande insatser till föräldrar i hederskontexter. Det handlar både om riktat stöd till föräldrar, att fördela utvecklingsmedel till kommuner och regioner och att stödja inrättandet av familjecentraler i områden där utanförskapet är stort.

4.3.3 Kopplingar mellan uppväxtvillkor och kriminalitet

Regeringen är tydlig med att mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck ska bekämpas med samma kraft som vi bekämpar den organiserade brottsligheten. Det finns kopplingar mellan barns och ungas utsatthet för våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck och senare involvering i eller utsatthet för gängkriminalitet. Barn och unga kan både utsättas för och utöva våld i gängkriminella miljöer. Flera myndigheter har i uppdrag på området, bl.a. att identifiera samband mellan barns uppväxt- och levnadsförhållanden och risk att involveras och utnyttjas i kriminalitet. Regeringen har också tillsatt en brottsförebyggande delegation för att förhindra att barn och unga dras in i kriminalitet. Regeringen har därtill gett uppdrag för att öka kunskapen om skillnader mellan pojkars och mäns respektive flickors och kvinnors delaktighet i kriminella nätverk och andra typer av organiserad brottslighet. Genom ökad

kunskap kan både det förebyggande arbetet och brottsbekämpningen bli mer effektiv.

4.3.4 Stärkta insatser för våldsutsatta barn och unga i vård och omsorg

I betänkandet En uppväxt fri från våld – En nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn (SOU 2022:70) lämnas ett antal förslag i syfte att förebygga och bekämpa våld mot barn, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck. Regeringen bereder förslagen betänkandet. I betänkandet lyfts att våld mot barn för med sig allvarliga hälsokonsekvenser under barndomen och i det fortsatta livet och att välfungerande och individuellt anpassade insatser för stöd och behandling kan minska eller förkorta lidandet för barnet på kort sikt. Enligt betänkandet behöver barn och unga även på längre sikt bearbeta traumatiska upplevelser och skapa en fungerande vardag. Utredningen menar därför att det är viktigt att insatserna inte endast begränsas till den tid då våldet upptäcks utan att det också finns möjlighet till fördjupad traumabehandling och långsiktigt stöd. Utredningen lyfter att varje barn som utsatts för våld får sin rätt till skydd, stöd och behandling tillgodosedd är en central uppgift för flera aktörer i samhället.

Behandling för våldsutsatta barn och unga i vården

Regeringen har ingått en överenskommelse med Sveriges kommuner och regioner inom området psykisk hälsa och suicidprevention 2024. Där lyfts bl.a. att det förebyggande arbetet för att upptäcka våldsutsatthet behöver stärkas samtidigt som insatserna till våldsutsatta barn, unga och vuxna behöver förbättras. Det behövs både i det akuta och i det icke-akuta skedet, t.ex. i form av psykiatrisk traumavård. Regionerna ska enligt överenskommelsen bl.a. utveckla psykiatrisk traumavård inom såväl specialistpsykiatri som primärvården och första linjens vård för barn och unga. I överenskommelsen lyfts också behov av att tillgängligheten till psykiatriska traumavårdsinsatser ökar och att insatser riktas till särskilt utsatta grupper. Regeringen avser också att ta fram en nationell strategi på området psykisk hälsa och suicidprevention utifrån det underlag som redovisades av 26 myndigheter i september 2023 (S2020/06171).

Stärkta insatser för våldsutsatta barn och unga inom socialtjänsten

Barns rättigheter och trygghet är ett prioriterat område för regeringen och våldsutsatta barns rätt till skydd, vård och omsorg behöver värnas. Det finns dock brister i socialtjänstens förmåga att fånga upp och möta barns och ungas hjälpbehov, vilket bl.a. uppmärksammas i den tillsyn Inspektionen för

vård och omsorg (IVO) har genomfört av socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. IVO visar att många kommuner saknar rutiner för att ställa frågor för att upptäcka barn som har bevittnat våld som behöver stöd och hjälp. Tillsynen visar också att flera kommuner kan ha inaktuella rutiner (IVO, 2024–04). Socialstyrelsen har därför fått i uppdrag att stödja socialtjänsten och hälso- och sjukvården i att bli bättre på att upptäcka våld mot barn och unga. Vägledning och kunskapsstöd ska ses över för att beslutsfattare och personal inom vård och omsorg ska ha rätt förutsättningar för att upptäcka och åtgärda våldet, på både kort och lång sikt. Regeringen vill också stärka möjligheterna för barn och unga som har utsatts för våld att ges ökad delaktighet i ärenden inom socialtjänstens barn- och ungdomsvård.

En särskild utredare ska även föreslå en reformering av den statliga barn- och ungdomsvården, bl.a. för att säkerställa att det inte förekommer någon form av våld eller att tvångsåtgärder vidtas utan stöd i lag. Regeringen har också tillsatt en utredning om stärkt barnrättsperspektiv i LVU och en översyn av grunderna för vård. Utredaren ska bl.a. analysera behovet av att utöka möjligheterna att omhänderta barn och unga som växer upp i hem med hedersrelaterat förtryck.

Därtill har flera myndigheter fått i uppdrag att stärka stödet till socialtjänstens arbete med riskbedömningar samt i frågor om våld i ärenden om vårdnad, boende och umgänge. Flera myndigheter har också i uppdrag att ta fram och sprida informationsmaterial samt utbildningsinsatser som riktar sig till rättsväsendets aktörer för att öka kunskapen om barns våldsutsatthet och barnets rättigheter, inklusive kunskap om våld i ärenden om vårdnad, boende och umgänge.

4.3.5 Stöd till särskilt sårbara grupper av barn och unga

Som ett led i regeringens perspektivskifte – från fokus från gärningsperson till brottsoffer och samhällsskydd – har uppdrag getts om riktade informationsinsatser till personer i särskilt utsatta situationer, såsom barn och unga samt personer utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck. Syftet är att ge dessa personer full kännedom om sina rättigheter och möjligheter till hjälp och stöd. Samtliga stödlinjer för våldsutsatta som finansieras av regeringen – för kvinnor, män, icke-binära, transpersoner och personer utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck – har under 2024 förstärkts för att bl.a. utveckla chattfunktioner i syfte att nå fler och yngre målgrupper.

Utsattheten för våld och övergrepp bland barn med olika typer av funktionsnedsättningar är större än bland barn utan funktionsnedsättning. Det gäller alla former av våld, inklusive sexuella övergrepp och sexuell exploatering (SOU 2024:21). Därför har regeringen initierat förebyggande insatser för barn och unga med funktionsnedsättningar, inklusive för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck och könsstympning. Utsattheten för våld, sexuell exploatering och sexuellt våld bland unga behöver också uppmärksammas och åtgärdas mer kraftfullt, särskilt bland ungdomar som befinner sig i en riskgrupp för att utnyttjas sexuellt, exempelvis unga hbtqi-personer, unga med funktionsnedsättning och barn och unga i samhällets vård (SOU 2023:98). Även personer med beroendeproblematik, särskilt flickor och unga kvinnor, är en särskilt sårbar grupp som relativt sett är mer utsatt för våld, sexuellt utnyttjande och har en ökad risk att utnyttjas i prostitution. Regeringen har gett uppdrag för att vård, omsorg och stöd vid missbruk och beroendeproblematik ska bli mer anpassad till dessa gruppers behov.

4.3.6 Förebygga och bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck och våld i ungas relationer

Våld i ungas partnerrelationer kan få särskilt allvarliga konsekvenser och kan lägga grunden för destruktiva relationsmönster med ökad risk för våldsutsatthet eller utövande senare i livet. Det finns särskilda faktorer som gör att unga personers, framför allt flickors och kvinnors, våldsutsatthet behöver uppmärksammas särskilt. Kvinnor mellan 20 och 24 år är t.ex. den åldersgrupp där högst andel uppger att de har utsatts för sexualbrott. Det handlar också om att unga ofta går på samma skola som den som utövar våld mot dem eller att de i många fall inte har tidigare erfarenheter av kärleksrelationer (SOU 2024:21). Därför är det viktigt med kunskapshöjande insatser till alla runt omkring – vuxna som unga – för att kunna upptäcka och ingripa mot våld. Ytterligare faktorer är den betydelse som digitala medier och verktyg har för ungas relationer. Dessa används i stor utsträckning som ett hjälpmedel för övervakning, kontroll och våldsutövande (se vidare Ökad kunskap om digitala dimensioner av mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck, s. 27–30). Flera myndigheter har i uppdrag att förebygga och bidra till ökad kunskap om våld i ungas relationer, bl.a. att stötta kunskapsutveckling och forskningsprojekt på området. Det pågår också kartläggningar av hur myndigheter inkluderar information om våld i ungas nära relationer i sin kunskapsproduktion och sitt kunskapsstöd samt insatser för att ta fram och sprida stödmaterial till yrkesverksamma.

4.3.7 Skolan som arena för att förebygga våld

Även Statens skolverk har i uppdrag att ta krafttag för att förebygga, upptäcka och åtgärda våld i ungas relationer, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck i skolan. Ett uppdrag att utveckla, översätta och anpassa det amerikanska evidensbaserade programmet för att förebygga våld i ungas relationer, 'Dating Matters', pågår sedan 2022 och har förlängts till 2030 för att spridas brett till skolor i hela landet.

Regeringen avser att under 2024 tillsätta en utredning om att stärka skolväsendets roll i att motverka hedersrelaterat våld och förtryck. Därtill har regeringen tillsatt en utredning för att stärka elevhälsan. Närvarande elevhälsopersonal är nödvändigt för att kunna tillgodose elevers stödbehov i ett tidigt skede innan problemen förvärras, t.ex. när barn och unga är utsatta för hedersrelaterat våld eller förtryck. Regeringen har vidare tillsatt en utredning som ska föreslå åtgärder för ett effektivare arbete med trygghet och studiero i skolan. Utredningen ska bl.a. lämna förslag om ett nationellt frånvaroregister. Skolfrånvaro kan t.ex. bero på att elever lever i familjer med hedersnormer eller att barn och unga förs utomlands i syfte att utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck eller annat våld.

4.3.8 Skärpt lagstiftning för att motverka våld mot barn och unga

Flera utredningar pågår eller har nyligen lämnat betänkanden som på olika sätt föreslår skärpt lagstiftning för att stärka det förebyggande arbetet samt skydd och stöd för våldsutsatta barn och unga, inklusive i hederskontexter. Utredningen om åtgärder mot kontroller av flickors och kvinnors sexualitet har föreslagit att s.k. oskuldskontroller och oskuldsingrepp ska kriminaliseras. Utredningen har också lämnat förslag om att kriminalisera underlåtenhet att avslöja eller förhindra äktenskapstvång och barnäktenskapsbrott (SOU 2023:37). Rättsväsendets aktörer har därtill i uppdrag att redovisa hur lagföring av bl.a. brott mot barn och hedersrelaterat våld och förtryck utvecklas i förhållande till brottsutvecklingen.

Åtgärder för stärkt stöd till barn och unga som upplever våld, inklusive barn som förs utomlands i hederskontexter, se vidare i kap. 5

Målsättning II: Tidiga och förebyggande insatser, med fokus på barn och unga och hedersrelaterat våld och förtryck	
Ett utvidgat utreseförbud för barn	s. 35
Kunskapsmaterial om regelverket kring utreseförbudet för barn	s. 35
Sprida kunskap om erfarenheter av hedersförtryck samt annat våld och förtryck kopplat till utlandsvistelse	s. 69

Stärkt stöd till hälso- och sjukvården och socialtjänsten i arbetet med hedersrelaterat våld och förtryck	s. 36
Informations- och utbildningsinsatser till rättsväsendet avseende kunskapen om barnets rättigheter och barns våldsutsatthet, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck	s. 40
Stöd till föräldrar och familjer i hederskontexter	s. 39
Stöd för inrättande och vidareutveckling av familjecentraler	s. 39
Samband mellan barn och ungas uppväxt- och levnadsförhållanden och risk för involvering och utnyttjande i kriminalitet	s. 36
Delegation för brottsförebyggande åtgärder inom socialtjänstens område	s. 37
En reformering av den nationella barn- och ungdomsvården	s. 41
Överenskommelse med Sveriges kommuner och regioner om psykisk hälsa och suicidprevention 2024	s. 45
Nationell strategi om psykisk hälsa och suicidprevention	s. 45
Stärkt barnrättsperspektiv i LVU och en översyn av grunderna för vård	s. 41
En ny socialtjänstlag	s. 40
Stärka socialtjänstens arbete med riskbedömningar samt i frågor om vårdnad, boende och umgänge	s. 42
Förebygga våldsutsatthet bland barn och unga med funktionsnedsättningar samt fördjupad kartläggning av hedersrelaterat våld och förtryck mot personer med funktionsnedsättning	s. 43
Våldsförebyggande insatser riktade till unga i parrelationer och kartläggning och spridning av information om våld i ungas parrelationer	s. 44
Förebygga, upptäcka och åtgärda mäns våld mot kvinnor, inklusive våld i ungas relationer och hedersrelaterat våld och förtryck i skolan	s. 37
Nationell infrastruktur för evidensbaserat våldsförebyggande program för att motverka våld ungas relationer	s. 44
Utredning om att stärka skolväsendets roll i att motverka hedersrelaterat våld och förtryck	s. 38
En förbättrad elevhälsa	s. 38
Varaktigt förbättrad trygghet och studiero i skolan	s. 38
Målsättning IV: Förbättrad upptäckt av våld och starkare skydd och stöd till utsatta	
Ökad upptäckt av våld mot barn och unga i socialtjänsten och hälso- och sjukvården	s. 58
Förstärkt och utvecklad tillsyn inom vård och omsorg	s. 56
Stärka våldsutsatta barns delaktighet i barnomsorgen	s. 58
Informationsinsatser för att barn och unga samt personer utsatta för hedersrelaterat våld för förtryck ska ha kännedom om sina rättigheter och möjligheter till hjälp och stöd	s. 49
Flera stödfunktioner för våldsutsatta individer	s. 56

Förebygga och bekämpa könsstämpning av flickor och kvinnor	s. 50
Förbättrad vård och stöd till våldsutsatta kvinnor och flickor med beroendeproblematik	s. 55
Målsättning V: Effektivare brottsbekämpning	
Kriminalisering av oskuldskontroller och oskuldsingrepp mm.	s. 62
Åklagarmyndigheten ska utveckla det operativa arbetet med att bekämpa brott mot särskilt utsatta brottsoffer	s. 66
Polismyndighetens utvecklingsarbete gällande utredning och förebyggande av mäns våld mot kvinnor, brott mot barn samt hedersrelaterat våld och förtryck m.m.	s. 66
Målsättning VI: Förbättrad kunskap och metodutveckling	
Kunskap om könsnormer och könsskillnader i kriminella miljöer	s. 69
Kunskap om våld i frågor om vårdnad, boende och umgänge	s. 71
Sprida kunskap om erfarenheter av hedersförtryck samt annat våld och förtryck kopplat till utlandsvistelse	s. 69

4.4 Utvecklingsområde IV: Ökad kunskap om digitala dimensioner av mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck

Det som brukar benämnas som digitalt våld, eller digitala dimensioner av våld, är ett brett spektrum av våld eller hot med gemensam nämnare att det begås via internet eller på något sätt underlättas av teknologiska hjälpmedel. GREVIO:s⁷ rekommendationer på området⁸ omfattar sexuella trakasserier via internet, stalkning på internet eller som underlättas av teknologiska hjälpmedel samt digitala dimensioner av psykiskt våld.⁹ Sexuella trakasserier via internet omfattar 1) bild- eller videodelning utan samtycke; 2) att utan samtycke producera eller anskaffa intima bilder eller videor; 3) utnyttjande, tvång och hot; 4) sexualiserad mobbning; och 5) blottning via de funktioner som finns på internet.¹⁰ Förövaren kan vara en närstående, men även en bekant eller okänd. I detta åtgärdsprogram omfattar begreppet även kontaktförsök med barn under 18 år i sexuellt syfte via internet. Även prostitution och människohandel har digitala dimensioner, t.ex. genom eskortsidor eller annonser där sexköp kan beställas. Dessutom sprids

⁷ Group of Experts on Action against Violence against Women and Domestic Violence, Europarådets granskande kommitté som följer upp staters efterlevnad av Istanbulkonventionen.

⁸ GREVIO General Recommendation No. 1 on the digital dimension of violence against women (2021).

⁹ Arbetsmarknadsdepartementets översättning. I original Online sexual harassment, Online and technology-facilitated stalking samt Digital dimension of psychological violence.

¹⁰ Arbetsmarknadsdepartementets översättning. I original 1) non-consensual image or video sharing; 2) non-consensual taking, producing or procuring of intimate images or videos; 3) exploitation, coercion and threats 4) sexualised bullying; and 5) cyberflashing.

material föreställande personer som utnyttjas sexuellt i pornografiska syften oftast digitalt. Förutom effekterna av att ha utsatts för våld kan de digitala dimensionerna av våld även medföra att de som utsätts drar sig från att använda sociala medier eller att uttala sig offentligt, vilket är ett demokratiproblem.

4.4.1 Utsattheten för digitala dimensioner av våld

Kvinnor och män utsätts delvis för olika typer av kränkningar i digitala forum. Män utsätts oftare för mer traditionella former av brott, t.ex. hot och påhopp som gäller deras yrke och kompetens. Kvinnor utsätts i betydligt större utsträckning för sexuella och sexistiska kränkningar som gäller deras person och kön.¹¹ När det gäller unga är det vanligare bland tjejer än bland killar att ha fått frågan om att skicka sexuella eller avklädda bilder till någon på internet.¹² Det är även vanligast att tjejer och icke-binära har skickat sådana bilder.¹³ Särskilt utsatta är barn och unga med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och hbtqi-personer. I Statens medieråds undersökning från 2022 svarade 27 procent av tjejerna med psykisk funktionsnedsättning, i åldrarna 13–16 år, att någon okänd hade bett dem skicka bilder där de var lättklädda eller nakna.¹⁴ Enligt flera undersökningar är det vanligast att tjejer får bilder spridda mot sin vilja, t.ex. att de hängs ut på så kallade expose-konton, men i andra undersökningar är det fler killar än tjejer som har svarat ja på den frågan.¹⁵

4.4.2 Ökad kunskap och nya åtgärder för att de digitala dimensionerna av våld ska upphöra

GREVIO rekommenderar att medlemsstaterna i Europarådet ska genomföra kunskapshöjande kampanjer på området, öka kunskapen bland yrkesverksamma, inkludera de digitala dimensionerna av våld i existerande åtgärder som rör mäns våld mot kvinnor samt säkerställa att statistik avseende våld omfattar denna dimension. Under de senaste åren har åtgärder

¹¹ NIKK, hot och hat på nätet – En kartläggning av den rättsliga regleringen i Norden från ett jämställdhetsperspektiv, 2017).

¹² Statens medieråd (2023). Ungar & medier 2023. En statistisk undersökning av ungas medievanor och attityder till medieanvändning

¹³ Svedin, Landberg och Jonsson (2021). Unga, sex och internet efter #metoo.

¹⁴ Statens medieråd (2023). Ungar & medier 2023. En statistisk undersökning av ungas medievanor och attityder till medieanvändning.

¹⁵ ECPAT Sverige (2023). "Jag tittade bara, jag gjorde inget elakt". En rapport om barns utsatthet på exposekonton; Internetsiftelsen (2023). Svenskarna och internet 2023.

vidtagits inom detta område, men det saknas ett helhetsgrepp. För att kunna svara mot GREVIO:s rekommendationer behöver i ett första steg tillräcklig kunskap finnas på nationell nivå. Det finns därför ett behov av att samla den kunskap som finns, bland såväl offentliga som idéburna aktörer samt inom näringslivet, för att skapa en tydligare samordning och översikt. Regeringen har därför i juni 2024 gett flera myndigheter i uppdrag att kartlägga kunskapsläget om de digitala dimensionerna av mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel. Myndigheterna ska kartlägga vilka åtgärder inom offentlig sektor, näringsliv eller civilsamhället som pågår eller nyligen har avslutats inom detta område och föreslå åtgärder för ökad kompetens samt åtgärder för att minska utsattheten för de digitala dimensionerna av våld.

Flera myndigheter har också i uppdrag att ta fram och sprida information om internet som brottsplats med fokus på att motverka näthat. Insatserna ska bidra till att minska de digitala dimensionerna av våld i ungas relationer liksom sexuell exploatering och sexuellt våld mot barn och unga – såväl fysiskt som digitalt. Uppdragen omfattar särskilt sårbara grupper, såsom unga hbtqi-personer och personer med funktionsnedsättning. Samtliga stödlinjer som finansieras av regeringen ska under 2024 utveckla chattfunktioner för att nå bredare målgrupper, bl.a. yngre personer.

Regeringen ser också behov av att följa upp hur mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning används i skolan. Därför har regeringen gett uppdrag om att kartlägga elevers utsatthet för digitala dimensioner av våld, dvs. kränkningar, våld och hot om våld, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck samt rasism och intolerans, via digitala enheter under skoltid och i fritidshem. I uppdraget ska likheter och skillnader mellan flickors och pojkars användning samt vilka digitala enheter som används och till vad särskilt belysas. I uppdraget ingår även att föreslå åtgärder för att förebygga och motverka digitala dimensioner av våld. Regeringen har även gett uppdrag om att sammanställa kunskap om sambanden mellan hälsoeffekter och digital medieanvändning bland barn och unga.

Åtgärder för ökad kunskap om digitala dimensioner av mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck inklusive prostitution och människohandel, se vidare i kap. 5.

Målsättning II: Tidiga och förebyggande insatser, med fokus på barn och unga och hedersrelaterat våld och förtryck

Undersökning av användning av digitala enheter i skolan, inklusive kartläggning av barns utsatthet för kränkningar, våld och hot om våld på dessa enheter	s. 39
Förebygga digital och fysisk sexuell exploatering och våld mot unga	s. 43
Informationsinsatser om internet som brottsplats, inklusive att förebygga våld i ungas nära relationer och minska utsattheten för sexuell exploatering i digitala miljöer	s. 43
Målsättning IV: Förbättrad upptäckt av våld och starkare skydd och stöd till utsatta	
Flera stödfunktioner för våldsutsatta individer	s. 56
Målsättning VI: Förbättrad kunskap och metodutveckling	
Kunskap om de digitala dimensionerna av mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel	s. 70
Kunskap om digital medieanvändning bland barn och unga	s. 70

5. Åtgärder för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel 2024–2026

I detta avsnitt följer en sammanställning av åtgärder som har beslutats 2023 och 2024 och som är centrala för att genomföra regeringens politik på området under programperioden. Dessutom aviseras ett antal nya åtgärder. Att förebygga och bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck är prioriterat i samtliga delar och målsättningar, både som specifikt riktade åtgärder och integrerat i andra insatser och reformer. De åtgärder som beskrivs i kap. 4 Särskilda utvecklingsområden 2024–2026 återfinns i detta avsnitt. Alla åtgärder i avsnittet är numrerade.

Åtgärderna är indelade i sex målsättningar, utifrån regeringens prioriteringar, den nationella strategin och Istanbulkonventionen:

- I. **Övergripande åtgärder för en långsiktig och hållbar struktur för stöd, organisering och uppföljning**
- II. **Tidiga och förebyggande insatser, med fokus på barn och unga och hedersrelaterat våld och förtryck**
- III. **Återfallsförebyggande insatser med fokus på våldsutövare**
- IV. **Förbättrad upptäckt av våld och starkare skydd och stöd till utsatta**
- V. **Effektivare brottsbekämpning**
- VI. **Förbättrad kunskap och metodutveckling**

5.1 Målsättning I: Övergripande åtgärder för en långsiktig och hållbar struktur för stöd, organisering och uppföljning

Styrningen och samordningen av arbetet mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel har stärkts på nationell, regional och lokal nivå. Regeringen arbetar aktivt för att Jämställdhetsmyndighetens samordnande roll i arbetet ska vara tydlig för alla aktörer som bidrar i arbetet.

Jämställdhetsmyndigheten sammankallar ett nationellt myndighetsnätverk som är ett stöd i genomförandet av den nationella strategin.

Sedan oktober 2022 finns även ett nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck (NCH) vid Länsstyrelsen i Östergötlands län. Flera andra myndigheter erbjuder metod- och kunskapsstöd avseende områden som omfattas av den nationella strategin, bl.a. Socialstyrelsen, Statens skolverk, Uppsala universitet (Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) och Linköpings universitet (Barnafrid – Nationellt centrum för kunskap om våld mot barn).

En tydlig struktur är avgörande för att arbetet ska vara likvärdigt över landet och för att de kunskapsunderlag och stöd till yrkesverksamma som tas fram nationellt ska komma till användning. Länsstyrelsernas regionala arbete för att mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck ska upphöra är centralt för att säkerställa att rätt kunskap och stöd når yrkesverksamma i regioner, kommuner och civilsamhällesorganisationer i hela landet. Jämställdhetsmyndigheten följer upp och analyserar länsstyrelsernas arbete i syfte att förbättra kunskapen om regionala och lokala utvecklingsbehov. Samarbetet mellan Jämställdhetsmyndigheten och länsstyrelserna har stärkts genom en samverkansstruktur som kontinuerligt utvecklas.

Civila samhällets arbete för att förebygga våld och ge stöd till utsatta är avgörande och deras roll som röstbärare är central. För att förbättra de långsiktiga förutsättningarna har fyra tidigare statsbidrag till kvinno- och tjejjourer och andra ideella organisationer inom brottsofferområdet slagits samman till en ny förordning och bidraget har blivit tvåårigt. Förordningen började gälla i sin helhet från 2024.

Fördjupad uppföljning av arbetet mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck

Regeringen vidtar en rad åtgärder för att stärka och fördjupa uppföljningen av arbetet med det sjätte jämställdhetspolitiska delmålet i syfte att kunna följa måluppfyllelsen över tid.

1. Skrivelse till riksdagen

Regeringen lämnar vartannat år till riksdagen en fördjupad uppföljning av arbetet med att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck, vilket är en insats som beslutades i tidigare åtgärdspaket och åtgärdsprogram (A2021/02397). Den första skrivelsen lämnades till riksdagen i juni 2022 (skr. 2021/22:267), nästa är planerad före utgången av 2024.

2. Analys av centrala indikatorer

Jämställdhetsmyndigheten ska enligt förordning (2017:937) med instruktion för Jämställdhetsmyndigheten (8 §) vartannat år bistå i den fördjupade uppföljningen, vilket omfattar att analysera utvecklingen mot centrala indikatorer. Jämställdhetsmyndigheten utvecklar även indikatorer (A2022/01635). Det utgör viktiga underlag till regeringens skrivelse till riksdagen. Jämställdhetsmyndigheten redovisade den senaste uppföljningen den 22 april 2024.

3. Uppföljning av länsstyrelsernas regionala arbete

Jämställdhetsmyndigheten lämnar årligen underlag för regeringens uppföljning av länsstyrelsernas regionala arbete enligt förordning (2021:995) om länsstyrelsernas regionala arbete mot mäns våld mot kvinnor. Särskilt fokus ligger på att följa vilka resultat och effekter som har uppnåtts, en analys av utvecklingen av arbetet i länen samt regionala och lokala behov av stöd på området.

4. Översyn av behovet av skärpt styrning och regelbunden uppföljning

Det kan finnas behov av en bättre uppföljning av myndigheternas arbete med att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Regeringen kommer därför att göra en översyn av behovet av skärpt styrning och regelbunden uppföljning av myndigheternas arbete inom dessa områden. Det handlar t.ex. om Kriminalvården, Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten.

5. Utredning om en stärkt långsiktig styrning av arbetet mot könsrelaterat våld och hedersrelaterat våld och förtryck

Regeringen har tillsatt en utredning (dir. 2023:117, A2023:04) som ska bedöma om det bör införas ett särskilt jämställdhetspolitiskt delmål för att förebygga och bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck samt analysera och föreslå en ny lydelse av det jämställdhetspolitiska delmålet om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Utredaren ska också ta fram förslag till en eller två nya långsiktiga strategier på området. Särskilt sårbara grupper utsatthet ska uppmärksammas särskilt. Syftet är bl.a. att säkerställa en långsiktig, samordnad och tydlig styrning på området som utgår från kunskap och evidens. Utredaren ska även föreslå vilka indikatorer som bör användas för uppföljning. Tidigare uppföljningar visar att det behövs fler indikatorer för att följa upp utvecklingen av alla områden i den nationella strategin och bedöma i vilken mån ett önskvärt utfall har uppnåtts. Det gäller särskilt det våldsförebyggande arbetet, kunskap och metodutveckling. Uppdraget delredovisades den 7 mars 2024 och ska slutredovisas senast den 28 februari 2025. Delbetänkandet med förslag på nytt eller nya delmål (SOU 2024:21) har remitterats under våren 2024 och kommer därefter att beredas inom Regeringskansliet.

6. Fördjupande möten för att identifiera åtgärder mot mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer

I april 2024 samlade regeringen ett stort antal myndigheter, företrädare för kommuner och regioner, civilsamhällsorganisationer och forskare för att diskutera hur en kraftsamling mot mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer kan ske. I samband med mötet presenterades att regeringen under kommande 12 månader ska kalla till ett antal möten för att diskutera åtgärder mot mäns våld mot kvinnor. Syftet är att skapa sig en gemensam lägesbild och att identifiera konkreta åtgärder på kort och lång sikt. Mötena kommer att ha olika teman utifrån angelägna utvecklingsområden. Utgångspunkten för mötena är bl.a. de skade- och dödsfallsutredningar som Socialstyrelsen genomför med stöd av andra myndigheter.

7. Arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck har stärkts

Regeringen stärkte i budgetpropositionen för 2023 det våldsförebyggande arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck inom jämställdhetspolitiken, genom en permanent förstärkning på 50 miljoner kronor årligen. I budgetpropositionen för 2024 aviserades en treårig satsning på ytterligare 50 miljoner kronor för att förebygga mäns våld mot kvinnor inklusive våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution och

människohandel. Totalt avsätts 603 miljoner kronor inom jämställdhetspolitiken för delmålet under budgetåret 2024, varav 503 miljoner kronor är permanenta medel. Därtill tilldelas länsstyrelserna 97 miljoner kronor årligen på förvaltningsanslaget för det regionala arbetet mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. År 2024 har 192 miljoner kronor tilldelats civilsamhället i form av statsbidrag, varav 160 miljoner kronor är permanenta medel.

Statsbidrag för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck

De ideella organisationernas verksamhet på brottsofferområdet är sedan lång tid tillbaka ett betydelsefullt komplement till det offentliga åtagandet att ge skydd och stöd till brottsoffer. För att stärka det civila samhällets förutsättningar att förebygga våld och ge stöd åt våldsutsatta har regeringen upprättat flera bidragsförordningar. För kvinno- och tjejjourer och vissa andra ideella organisationer inom brottsofferområdet finns en ny förordning som syftar till att förbättra förutsättningarna för organisationerna genom att en del av bidraget fördelas som organisationsbidrag och genom att bidraget blir tvåårigt. Därtill finns en förordning för att stärka kommunernas arbete med stadigvarande boende för våldsutsatta och en förordning för det våldsförebyggande området. Regeringen har för budgetåret 2024 avsatt cirka 250 miljoner kronor i flera förordningar. Socialstyrelsen och Jämställdhetsmyndigheten fördelar bidragen.

8. Förordning (2022:257) om statsbidrag till kvinno- och tjejjourer och vissa andra ideella organisationer inom brottsofferområdet

9. Förordning (2022:1416) om statsbidrag till kommuner för att stärka arbetet med att hjälpa våldsutsatta att ordna stadigvarande boende

10. Förordning (2022:291) om tillfälligt statsbidrag till ideella organisationer för kvalitetshöjande åtgärder på skyddade boende

11. Förordning (2022:722) om statsbidrag på det våldsförebyggande området

12. Stärkt stöd till kommuner, regioner och civilsamhälle

Under 2024 har länsstyrelsernas uppdrag att fördela utvecklingsmedel för samverkan mellan myndigheter, kommuner, regioner och civilsamhälle, inklusive regionkoordinatorerna mot prostitution och människohandel utökats. Totalt får länsstyrelserna fördela 46 miljoner kronor i

utvecklingsmedel 2024 (Fi2023/00435, A2024/00486). Satsningen är ett led i en långsiktig förstärkning av länsstyrelsernas stöd till kommuner och regioner i arbetet mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel.

5.2 Målsättning II. Tidiga och förebyggande insatser, med fokus på barn och unga och hedersrelaterat våld och förtryck

Den andra målsättningen handlar om att förhindra att våld över huvud taget uppstår. Målsättningen avser både insatser som riktas till hela befolkningen och insatser som riktas till grupper som har förhöjd risk utsättas för våld. Målsättning II har ett särskilt fokus på barn och unga, inklusive i hederskontexter. Målsättningen tar avstamp i Istanbulkonventionens kap. III – Förebyggande.

Insatser för att motverka att barn och unga förs bort i hederskontexter

13. Ett utvidgat utreseförbud för barn

Den 1 juni 2024 utvidgades utreseförbudet i lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU. Utreseförbud ska kunna beslutas om ett barn riskerar att föras utomlands eller lämnar Sverige och barnets hälsa eller utveckling skadas under utlandsvistelsen på grund av omständigheter som kan föranleda vård enligt LVU. Det kan röra sig om fysisk eller psykisk misshandel, otillbörligt utnyttjande, brister i omsorgen eller något annat förhållande i boendemiljön. Det kan också handla om den unges missbruk av beroendeframkallande medel, brottslig verksamhet eller annat socialt nedbrytande beteende. Även straffansvaret för egenmäktighet med barn utvidgas (prop. 2023/24:72).

14. Kunskapsmaterial om regelverket kring utreseförbud för barn

Socialstyrelsen och har i uppdrag att ta fram och sprida kunskapsmaterial om regelverket om utreseförbud för barn. Kunskapsmaterialet ska göras tillgängligt och spridas nationellt. Det ska främst riktas till socialtjänst, hälso- och sjukvård, skola och polis samt annan anmälningsskyldig personal. Socialstyrelsen ska också förbereda och stödja implementering av kunskapsmaterialet bland relevanta målgrupper samt följa upp resultat och effekter. Socialstyrelsens ska inhämta kunskap och erfarenheter från Linköpings universitet (Barnafrid – Nationellt centrum för kunskap om våld mot barn). Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 mars 2027 (S2024/00721).

15. Stärkt stöd till hälso- och sjukvården och socialtjänsten i arbetet med hedersrelaterat våld och förtryck

Socialstyrelsen fick i regleringsbrevet avseende 2024 i uppdrag att främja systematisk uppföljning av individer som har utsatts för hedersrelaterat våld. Myndigheten ska även ta fram statistik för bortförda barn. Uppdraget inkluderar stöd till socialtjänsten att vid nätverksplaceringar motverka att barn utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck samt uppmärksamma syskons våldsutsatthet. Uppdraget ska redovisas senast den 27 februari 2026 (S2023/03257). (Se även åtgärder 111–112, s. 67–68).

16. Motverka hedersförtryck och äktenskap som ingås till följd av påtryckningar

Under det senaste decenniet har det vidtagits en rad lagstiftningsåtgärder för att säkerställa att ingen ska tvingas att gifta sig mot sin vilja. Trots det finns det unga i Sverige som lever i en hederskontext och som upplever att de har begränsade möjligheter att själva välja partner. Det kan vid äktenskap mellan kusiner finnas en särskild risk för att äktenskapet är föranlett av påtryckningar, hedersstrukturer och i värsta fall tvång. I september 2023 tillsattes därför en utredning med uppdrag att ta fram ett förslag till förbud mot äktenskap mellan kusiner. Utredningen ska redovisas senast den 1 oktober 2024 (HR2023/00741).

17. Informationsinsatser om hedersrelaterat våld och förtryck till unga asylsökande och nyanlända

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) har i uppdrag att genomföra informationsinsatser om bl.a. hedersrelaterat våld och förtryck riktade till yrkesverksamma och andra vuxna som möter nyanlända och unga asylsökande i sitt arbete eller inom ideella engagemang. Uppdraget ska slutredovisas den 31 mars 2026 (S2023/03224).

18. Samband mellan barn och ungas uppväxt- och levnadsförhållanden och risk för involvering och utnyttjande i kriminalitet

Barnombudsmannen fick i juni 2024 i uppdrag att kartlägga och beskriva barn och ungas erfarenheter under uppväxten, t.ex. genom att intervjua barn och unga som är frihetsberövade eller barn och unga som är placerade på särskilda ungdomshem. Syftet är att identifiera eventuella samband mellan barns och ungas uppväxt- och levnadsförhållanden exempelvis vad gäller utsatthet för eller bevittnande av våld i nära relationer, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck, försummelse och vanvård samt risk för att involveras och utnyttjas i kriminalitet. Uppdraget omfattar barns och ungas

risk för våldsutsatthet och våldsutövande. I uppdraget ingår att sammanställa befintlig kunskap på området. Uppdraget ska redovisas senast den 1 mars 2025 (S2024/01208).

19. Delegation för brottsförebyggande åtgärder inom socialtjänstens område

Regeringen inrättade i juli 2023 en brottsförebyggande delegation för att förhindra att barn och unga dras in i kriminalitet. Delegationen ska bl.a. utreda förstärkningsteam som ska bistå socialtjänsten med kunskap om beprövade förebyggande metoder (S2023/02342). Uppdraget ska redovisas senast den 15 december 2025.

Förebygga, upptäcka och åtgärda hedersrelaterat våld och förtryck i förskolan och skolan

20. Stärkt systematiskt arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck i skolan

Sedan 2021 har Statens skolverk i uppdrag att stärka skolans och förskolans systematiska arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck. Statens skolverk ska inom ramen för uppdraget genomföra kunskapshöjande insatser och ta fram stöd för olika personalgrupper inom skolan och förskolan, t.ex. rektorer, lärare och elevhälsan. Under år 2022 tog Statens skolverk fram stödmaterial och aktiviteter för att stödja skolors systematiska arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck. Arbetet har stärkts och följts upp under 2023. Uppdraget ska slutredovisas senast den 2 december 2025 (U2022/03922).

21. Förebygga, upptäcka och åtgärda mäns våld mot kvinnor, inklusive våld i ungas relationer och hedersrelaterat våld och förtryck i skolan

Statens skolverk har i uppdrag att kartlägga och analysera förskolors, skolors och huvudmäns arbete med att förebygga, upptäcka och åtgärda mäns våld mot kvinnor, inklusive våld i ungas relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. I uppdraget ingår att föreslå en struktur för samordning av arbetet. Uppdraget ska redovisas senast den 1 december 2026 (U2024/00459).

22. Granska skolors arbete med bl.a. hedersrelaterat våld och förtryck

Skolinspektionen ska granska skolornas arbete med att bl.a. förebygga och bemöta intolerans, förtryck och våld, t.ex. rasism, sexism, homo- och transfofi samt hedersrelaterat våld och förtryck. Uppdraget ska redovisas senast den 1 april 2025 (U2023/02133).

23. En förbättrad elevhälsa för bl.a. hedersutsatta elever

En särskild utredare har i uppdrag att analysera och föreslå hur elevhälsan kan stärkas i syfte att bättre tillgodose elevernas behov samt se över regleringen om stödinsatser i skolan (dir 2024:30). Utredaren ska bl.a. föreslå en elevhälsogaranti för ändamålsenliga tidsfrister för att få stöd och hjälp av elevhälsan. Det är viktigt att hälsobesöken är av god kvalitet och inkluderar både fysisk och psykisk hälsa. Det kan t.ex. handla om att barn och unga som är utsatta för hedersrelaterat våld eller förtryck ska få rätt stöd och skydd. Närvarande elevhälsopersonal är nödvändigt för att kunna tillgodose elevers stödbehov i ett tidigt skede, innan problemen förvärras. Uppdraget ska redovisas senast den 7 mars 2025.

24. Utredning om att stärka skolväsendets roll i att motverka hedersrelaterat våld och förtryck

För att stärka skolväsendets roll i att motverka hedersrelaterat våld och förtryck samt andra likvärdiga kränkningar mot elever på grund av kön, sexuell läggning eller könsidentitet, planerar regeringen att tillsätta en utredning på detta område under hösten 2024.

25. Varaktigt förbättrad trygghet och studiero i skolan

En särskild utredare ska utreda och föreslå åtgärder för ett stärkt ledarskap och ett effektivare arbete med trygghet och studiero i skolan (dir. 2023:154). Utredaren ska också lämna förslag om ett nationellt frånvaroregister. Elever med bristande stöd från hemmet löper särskilt stor risk för frånvaro. Skolfrånvaro kan även vara föräldrastöd, exempelvis för elever vars familjer lever med hedersnormer. Det kan innebära att eleven förbjuds delta i undervisning om sexualitet, samtycke och relationer. Det förekommer också att barn och unga förs utomlands i syfte att utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck eller annat våld. Det finns ingen nationell statistik i Sverige över antalet barn som utsätts för hedersrelaterat våld eller förtryck eller antalet barn som årligen förs ut ur landet av hedersrelaterade orsaker. Uppdraget ska redovisas senast den 20 december 2024.

26. Förbättrat informationsutbyte mellan skola, socialtjänst och polis i ärenden som gäller unga

Regeringen har gett en särskild utredare i uppdrag att utreda och lämna förslag till åtgärder för att förbättra arbetet med säkerhet i skolväsendet (U 2022:04). Som ett led i regeringens arbete med att utveckla det brottsförebyggande arbetet har utredningen fått tilläggsdirektiv om att kartlägga och analysera vilka uppgifter skolor kan behöva dela med varandra

(dir. 2024:7). Utredningen ska även lämna förslag som gör det möjligt för skola, socialtjänst och polis att utbyta information med varandra för att kunna förebygga brott. Utredaren också ska kartlägga och analysera och lämna förslag om vilka uppgifter som kan behöva utbytas mellan skolor i brottsförebyggande syfte. Uppdraget ska redovisas senast den 29 september 2024.

27. Undersökning av användning av digitala enheter i skolan, inklusive kartläggning av barns utsatthet för kränkningar, våld och hot om våld på dessa enheter

Regeringen gav i juni 2024 Statens skolverk i uppdrag att bl.a. undersöka hur mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning används i skolan och fritidshemmet. Undersökningen ska särskilt belysa likheter och skillnader mellan flickors och pojkars användning samt vilka digitala enheter som används och till vad. Myndigheten ska även göra en analys av elevers utsatthet för digitala dimensioner av våld, dvs. kränkningar, våld och hot om våld, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck samt rasism och intolerans via digitala enheter. Myndigheten ska även föreslå åtgärder bl.a. för att förebygga och motverka digitala dimensioner av våld. Uppdraget ska redovisas senast den 9 mars 2026 (U2024/01728).

28. Stöd till föräldrar och familjer i hederskontexter

Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF) fick 2023 ett förstärkt uppdrag att främja utvecklingen av våldsförebyggande arbete genom stöd till föräldrar inriktat på familjer i en hederskontext. MFoF ska inhämta kunskap från forskning och praktik samt utveckla arbetssätt och metoder inom föräldraskapsstöd som bedöms ha förebyggande effekter avseende hedersrelaterat våld. I uppdraget ingår att efter ansökan fördela statsbidrag till kommuner och civilsamhällesorganisationer. Uppdraget ska slutredovisas senast den 28 mars 2025 (A2021/02053, A2023/01624).

29. Stöd för inrättande och vidareutveckling av familjecentraler

Socialstyrelsen ska ge stöd till kommuner och regioner i arbetet med att inrätta och organisera familjecentraler. Socialstyrelsen ska bidra till stöd i områden där utanförskapet är stort och där förtjänsterna av det förebyggande, hälsofrämjande och tillitsskapande arbete som sker vid familjecentraler är särskilt angelägna. Socialstyrelsen ska även bidra med kunskapsstöd för att förebygga och öka upptäckten av våld samt stödja ett jämställt föräldraskap. Uppdraget ska redovisas senast den 14 mars 2026 (S2023/03257).

30. Samhällsintroduktionen inkluderar information om jämställdhet och hedersrelaterat våld och förtryck

Migrationsverket har i uppdrag att anordna samhällsintroduktion för asylsökande och utlänningar som har uppehållstillstånd med tillfälligt skydd. Introduktionen omfattar information om jämställdhet, samtyckeslagstiftningen, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, inkluderat information om stödinsatser för våldsutsatta kvinnor och barn, förbud mot månggifte, könsstympning och barnäktenskap. Under 2023 gavs tilläggsdirektiv till utredningen om ett ordnat initialt mottagande av asylsökande (dir. 2021:71) i syfte att bl.a. ge myndigheterna verktyg för att se till att asylsökande bor på asylboenden och veta var asylsökande befinner sig, vilket bedöms bidra bl.a. till att de ska kunna erbjudas adekvat stöd och delta i samhällsintroduktionen (dir. 2023:93). Förslagen i delbetänkandet (SOU 2022:64) bereds inom Regeringskansliet och en proposition planeras under 2024. Uppdraget ska slutredovisas senast den 15 oktober 2024.

31. Översyn av samhällsorienteringen med ökad tonvikt på jämställdhet

I syfte att stärka kunskapen om det svenska samhället och tydliggöra vilka förväntningar som finns på den enskilde har regeringen gett en särskild utredare i uppdrag att göra en översyn av samhällsorienteringen (dir. 2023:169). Utredaren ska bl.a. föreslå ett nytt innehåll med ökad tonvikt på jämställdhet. Det behöver tydliggöras att jämställdhet är en grundläggande värdering i det svenska samhället, vilket innefattar frågor om frihet från hedersrelaterat våld och förtryck samt barnets rättigheter. Uppdraget ska redovisas senast den 21 februari 2025.

32. Informations- och utbildningsinsatser till rättsväsendet avseende kunskapen om barnets rättigheter och barns våldsutsatthet inklusive hedersrelaterat våld och förtryck

Brottsoffermyndigheten ska ta fram och sprida utbildnings- och informationsmaterial samt genomföra utbildningsinsatser som riktar sig till rättsväsendets aktörer och biträdande jurister och advokater i syftet att öka kunskapen om barns våldsutsatthet och barnets rättigheter. Genomförandet ska samordnas med Jämställdhetsmyndighetens uppdrag om kompetenshöjande insatser om våld, vårdnad, boende och umgänge. Uppdraget ska redovisas senast den 13 juni 2025 (Ju2023/00587).

33. En ny socialtjänstlag

Regeringen har påbörjat arbetet för omställningen till en långsiktigt hållbar, mer förebyggande och kunskapsbaserad socialtjänst utifrån förslagen i

betänkandet Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag (SOU 2020:47). Viktiga förslag handlar om att socialtjänsten ska arbeta mer förebyggande och vara lätt tillgänglig samt att kommuner ska väga in behovet av tidiga och förebyggande insatser. Socialtjänstens verksamhet ska bedrivas i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet. Att socialtjänsten ska arbeta förebyggande förväntas bidra positivt till att bekämpa mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Ett annat viktigt förslag handlar om att socialnämnden ska kunna erbjuda insatser utan individuell behovsprövning, vilket kan öka möjligheterna för socialtjänsten att nå grupper som i dag kan vara svåra att nå och som av olika anledningar inte vill vända sig till socialnämndens myndighetsutövande verksamhet, t.ex. personer som utsätts för hedersrelaterat våld eller förtryck och personer som utövar våld mot närstående. Regeringen avser att presentera den nya socialtjänstlagen under 2024.

34. En reformering av den nationella barn- och ungdomsvården

Den statliga barn- och ungdomsvården har kritiserats i flera olika sammanhang, bl.a. av Inspektionen för vård och omsorg, Riksdagens ombudsmän och Statskontoret. Sverige har också upprepade gånger fått kritik av FN:s kommitté för barnets rättigheter för förekomst av våld och sexuella övergrepp och hur barn på institution tas om hand. En särskild utredare har därför fått i uppdrag att göra en översyn av den statliga barn- och ungdomsvårdens uppdrag och organisation som ett led i en reformering av den statliga barn- och ungdomsvården (dir. 2024:13, S2024:01). Utredningen ska föreslå åtgärder för att stärka barnrätts- och rättssäkerhetsperspektivet inom den statliga barn- och ungdomsvården, bl.a. åtgärder som säkerställer att det inte förekommer någon form av våld, eller att tvångsåtgärder vidtas utan stöd i lag. Syftet är att stärka den statliga barn- och ungdomsvårdens vårdande uppdrag och del i vårdkedjan för att säkerställa att barn och unga ges en trygg och kvalitativ vård, skola och behandling. Utredningen ska lämna sitt betänkande senast den 25 april 2025.

35. Stärkt barnrättsperspektiv i LVU och en översyn av grunderna för vård

I Tidöavtalet anges att det är viktigt att vård enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, förkortad LVU, används för att skydda barn och unga från utsatthet för våld, inklusive hedersrelaterat förtryck. En särskild utredare ska därför föreslå åtgärder för att stärka barnrättsperspektivet vid vård LVU (dir. 2023:160). Utredaren ska bl.a. analysera och ta ställning till behovet av att utöka möjligheterna att

omhändertagna barn och unga som växer upp i hem med hedersrelaterat förtryck. Uppdraget ska redovisas senast den 28 augusti 2025.

36. Stärka socialtjänstens arbete med riskbedömningar samt i frågor om vårdnad, boende och umgänge

Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF) och Socialstyrelsen fick i juni 2024 i uppdrag att stärka stödet till socialtjänstens arbete med riskbedömningar samt i frågor om vårdnad, boende och umgänge. MFoF ska samordna arbetet och med stöd av Socialstyrelsen bl.a. säkerställa att socialtjänsten får tillgång till standardiserade bedömningsmetoder som stöd för riskbedömningar och genomföra kunskapshöjande insatser i frågor som rör vårdnad, boende och umgänge till yrkesverksamma inom socialtjänsten. MFoF ska inhämta kunskap och erfarenheter från Linköpings universitet (Barnafrid – Nationell centrum för kunskap om våld mot barn). Uppdraget ska redovisas den 15 december 2027 (S2024/01210).

37. Lagändringar för att stärka skyddet för våldsutsatta barn

I betänkandet Tryggare hem för barn (SOU 2022:71) lämnas förslag på lagändringar bl.a. för att stärka skyddet för barn när det uppkommer frågor om umgänge med en förälder som har utövat våld eller gjort sig skyldig till någon annan allvarlig kränkning. Betänkandet har remitterats och bereds nu inom Regeringskansliet. En proposition planeras till september 2024.

38. Stärkt samverkan för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck, inklusive där barn är involverade

Regeringen gav i juni 2024 Kriminalvården, Polismyndigheten, Socialstyrelsen och Åklagarmyndigheten i uppdrag att stärka samverkan för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck, inklusive ärenden där barn är involverade. Uppdraget syftar till stärkt operativ samverkan mellan polis, åklagare, kriminalvård, socialtjänst och hälso- och sjukvård, bl.a. mot bakgrund av att Socialstyrelsens skade- och dödsfallsutredningar efterlyser ett mer aktivt och samordnat agerande mot våldet från dessa samhällsaktörer. Myndigheterna ska implementera och vid behov utveckla metoder i syfte att mer effektivt upptäcka, förebygga och förhindra mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Särskilt fokus ska ligga på våldsutövarna och i synnerhet högriskaktörer och återfallsförbrytare. Myndigheterna ska implementera och vid behov utveckla metoder i syfte att

insatser från olika myndigheter och samhällsaktörer som kommer i kontakt med våldsoffer och/eller våldsutövare ska vara mer synkroniserade och effektiva i enskilda ärenden när våldsbrott har begåtts eller riskerar att begås. I uppdraget ingår även att identifiera eventuella hinder för en effektiv samverkan och föreslå hur hindren kan överbryggas. Polismyndigheten ska samordna uppdraget och lämna en samlad slutredovisning senast den 15 oktober 2026 (Ju2024/01453).

39. Förebygga digital och fysisk sexuell exploatering och våld mot unga

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) har i uppdrag att utveckla och sprida informationsinsatser och kunskapsstöd i syfte att förebygga att unga utnyttjas för sexuella eller pornografiska ändamål, utsätts för sexuellt våld, övergrepp eller kränkningar såväl digitalt som fysiskt (S2023/03224). Uppdraget ändrades i juni 2024 genom att MUCF:s kunskapsstöd och informationsinsatser kan vända sig till yrkesverksamma och ideellt engagerade som möter unga, med särskilt fokus på att nå ungdomar som befinner sig i riskgrupp för att utnyttjas sexuellt, exempelvis unga hbtqi-personer, unga med funktionsnedsättning och barn och unga i samhällets vård. Stöden kan avse både att utsättas och att utsätta någon annan. Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 mars 2028 (S2024/01109).

40. Informationsinsatser om internet som brottsplats, inklusive att förebygga våld i ungas nära relationer och minska utsattheten för sexuell exploatering i digitala miljöer

Brottsoffermyndigheten har i uppdrag att följa upp tidigare informationsinsatser för personer som har utsatts för brott på nätet (Ku2020/01463, Ju2021/03329). Myndigheten ska utveckla informationsinsatser och kunskap om internet som brottsplats, om näthatets omfattning och mekanismer. Uppdraget ska även bidra till att förebygga våld i ungas nära relationer samt minska utsattheten för sexuell exploatering i digitala miljöer. Uppdraget ska redovisas senast den 5 juni 2026 (Ju2023/00587).

41. Förebygga våldsutsatthet bland barn och unga med funktionsnedsättningar samt fördjupad kartläggning av hedersrelaterat våld och förtryck mot personer med funktionsnedsättning

Myndigheten för delaktighet har i uppdrag att utveckla stödmaterial för att förebygga våldsutsatthet bland barn och unga med bl.a. intellektuella, kognitiva eller neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Myndigheten ska identifiera behov av stödinsatser för att upptäcka och förebygga både

våldsutsatthet och våldsutövande, med fokus på risksituationer. I uppdraget ingår även att kartlägga hedersrelaterat våld och förtryck mot personer med funktionsnedsättning, såsom kunskapsluckor kring multiutsatthet i hederskontexter. Myndigheten ska även inventera vilka behov yrkesverksamma har av arbetssätt och metoder för att kunna arbeta både förebyggande och reaktivt. Uppdraget ska redovisas senast den 15 februari 2025 (S2023/02178).

42. Våldsförebyggande insatser riktade till unga i parrelationer och kartläggning och spridning av information om våld i ungas parrelationer

Jämställdhetsmyndigheten har i uppdrag att stödja arbetet för unga som har utsatts för våld i nära relationer. Hittills har arbetet resulterat i flera forskningsrapporter, bl.a. om dödligt våld i ungas relationer och om stödinsatser till våldsutsatta unga (A2023/01276). Jämställdhetsmyndigheten har också i uppdrag att kartlägga hur myndigheter inkluderar information om våld i ungas nära relationer i sin kunskapsproduktion och sitt kunskapsstöd. Uppdraget omfattar både våldsutsatthet och våldsutövning i ungas nära relationer, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck. Myndigheten ska ta fram, sprida och tillgängliggöra stödmaterial till yrkesverksamma samt genomföra kompetenshöjande insatser. Myndigheten ska lämna förslag till hur arbetet för att förebygga och upptäcka våld i ungas nära relationer kan förbättras. Utsatthet för våld i särskilt sårbara grupper ska beaktas, t.ex. unga hbtqi-personer och unga med funktionsnedsättningar (A2023/00985). Dessa uppdrag har enligt beslut i juni 2024 slagits samman i Jämställdhetsmyndighetens regleringsbrev avseende 2024 och ska redovisas senast den 31 mars 2025. Uppdraget ändrades samtidigt genom att Jämställdhetsmyndigheten också ska beakta behovet av att öka kunskapen om strypvåld bland unga, exempelvis genom uppdatering av kampanjen Svartsjuka är inte romantiskt samt att myndigheten ska bidra i civilsamhällets arbete med att stötta unga som har utsatts för och utövar våld i nära relationer (A2024/00844).

43. Nationell infrastruktur för evidensbaserat våldsförebyggande program för att motverka våld i ungas relationer

Jämställdhetsmyndigheten har i uppdrag att översätta och anpassa det evidensbaserade våldsförebyggande programmet 'Dating Matters'. Programmet riktar sig till skolungdomar i syfte att förebygga och bekämpa våld i ungas relationer. I uppdraget ingår att externa forskare effektutvärderar det anpassade programmet utifrån svenska förhållanden (A2022/00840). Regeringen har i juni 2024 även gett

Jämställdhetsmyndigheten i uppdrag att utveckla en nationell infrastruktur för förvaltning, kvalitetssäkring och spridning av 'Dating Matters'. Uppdraget omfattar att utveckla en webbplats där programmet ska finnas tillgängligt för kommuner och andra relevanta aktörer. Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 oktober 2030 (A2024/00844).

Stärkta och utvecklade insatser inom området psykisk hälsa och suicidprevention

44. Överenskommelse med Sveriges kommuner och regioner om psykisk hälsa och suicidprevention 2024

Regeringen avsätter ca 1,6 miljarder kronor under 2024 genom en överenskommelse mellan staten och Sveriges kommuner och regioner inom området psykisk hälsa och suicidprevention. Våldsutsatta är en grupp som särskilt lyfts fram i överenskommelsen som innehåller flera delar, bl.a. insatser för en förstärkt psykiatrisk traumavård (S2023/03357).

45. Nationell strategi om psykisk hälsa och suicidprevention

Regeringen avser att ta fram en ny nationell strategi inom området psykisk hälsa och suicidprevention, utifrån det underlag till nationell strategi som redovisades av 26 myndigheter den 1 september 2023. Bl.a. föreslår myndigheterna insatser för att tidigt i barns liv identifiera och uppmärksamma de som lever i olika former av utsatthet, har upplevt trauma eller har utsatts för våld samt att utveckla arbetet med att skydda barn och unga från alla former av våld i digitala miljöer (S2020/06171). Syftet med den kommande strategin är att stärka arbetet med att förbättra den psykiska hälsan i befolkningen, förebygga psykisk ohälsa och suicid och förbättra livsvillkoren för personer med psykisk ohälsa.

5.3 Målsättning III: Återfallsförebyggande insatser med fokus på våldsutövare

I den tredje målsättningen är det återfallsförebyggande arbetet med våldsutövare en central prioritering. Hit hör insatser för att förebygga upprepat våld riktade till personer som har utövat våld. Här ingår också insatser som syftar till att minska antalet möjliga tillfällen att utöva våld, såsom åtgärder i utformningen av stadsmiljöer. Sedan 2022 finns ett nationellt våldsförebyggande program på området mäns våld mot kvinnor (A2021/00839). Det förstärker såväl det tidiga våldsförebyggande arbetet som insatser gentemot dem som har förhöjd risk att utöva våld samt gentemot dem som har utsatt en närstående för våld. Det våldsförebyggande

programmets utgångspunkter är en integrerad del av åtgärdsprogrammet 2024–2026. Målsättning III tar avstamp i Istanbulkonventionens kap. III - Förebyggande.

46. Kunskapsutveckling och nationell samordning av återfallsförebyggande arbete med våldsutövare

Socialstyrelsen har i uppdrag att utveckla en permanent nationell samordning av kunskapsutveckling för återfallsförebyggande arbete med våldsutövare.¹⁶ Det innebär bl.a. omvärlds- och kunskapsbevakning, kunskapsutveckling om metoder och arbetsformer, kunskaps-spridning och stöd till implementering, samordning och samverkan (S2023/03257). I Socialstyrelsens förslag framkommer att det vid stöd och behandling av våldsutövare är viktigt att beakta missbruk, beroende och psykisk ohälsa eftersom det kan öka risken för återfall (Socialstyrelsen 2022). Många aktörer bidrar i arbetet, däribland Jämställdhetsmyndigheten, länsstyrelserna, Polismyndigheten och Kriminalvården.

47. Stöd till kommuner i återfallsförebyggande arbete med våldsutövare 2023–2028

Länsstyrelserna har i uppdrag att ge stöd till yrkesverksamma som arbetar för att personer som utsätter eller har utsatt närstående för våld eller andra övergrepp ska ändra sitt beteende. Länsstyrelserna ska bl.a. bistå kommuner med kompetenshöjande insatser och verka för att det finns likvärdigt återfallsförebyggande arbete med våldsutövare i hela landet. Uppdraget ska slutredovisas i april 2028 (Fi2023/02050). Länsstyrelserna har även fått förstärkta medel som kan användas för att stödja kommunerna med utvecklingsmedel som bl.a. kan användas för detta ändamål (se åtgärd 12, s. 34).

Stödfunktioner för att våldsutövare ska upphöra med sitt beteende

48. Välj att sluta – stödlinje för våldsutövare

Socialstyrelsen har i uppdrag att stödja driften av telefonlinjen Välj att sluta för de som vill upphöra med ett våldsamt eller destruktivt beteende. Telefonlinjen drivs av Manscentrum Stockholm som också har en mottagning för män med problem vid bl.a. separation, ilska och våld,

¹⁶ Socialstyrelsens uppdrag inkluderar återfallsförebyggande arbete riktat mot alla personer, oavsett könstillhörighet, som utövar våld mot närstående, dvs. även samkönade relationer, våld mot barn och våld i andra familje- och släktrrelationer. Det innebär även att utövare av hedersrelaterat våld och förtryck omfattas när den utsatta är en närstående person (Socialstyrelsen 2022).

föräldraroll och livskriser. Socialstyrelsen har under 2024 även i uppdrag att utveckla en chattfunktion till stödlinjen för att bredda målgruppen och nå yngre personer. Socialstyrelsen ska löpande informera Regeringskansliet om hur arbetet fortskrider (S2023/03257).

49. PrevenTell – hjälplinje för att förebygga sexuellt våld

Regeringen finansierar även PrevenTell, en nationell telefonlinje vid Karolinska universitetssjukhuset som syftar till att förebygga sexuellt våld. Målgruppen är personer med självupplevt riskbeteende, tvångsmässig upptagenhet av sexuella tankar och handlingar, sexuellt intresse för barn och impulser att tvinga någon till sex. Stödlinjen ska motivera de stödsökande att genomgå behandling för att ändra sitt beteende.

50. Implementera och utvärdera behandlingsprogram för våldsutövare 2023–2028

Socialstyrelsen och Kriminalvården har i uppdrag att implementera och utvärdera behandlingsprogrammet Predov (Preventing Domestic Violence). Kriminalvården ska stödja kommuner i implementeringen av Predov och anpassa programmet för användning i frivilliga verksamheter i kommunal regi. Socialstyrelsen ska bistå Kriminalvården och genomföra en vetenskaplig utvärdering av Predov i kommunala verksamheter. Uppföljningen ska generera kunskap om skillnader i resultat och behandlingseffekter av Predov jämfört med andra relevanta behandlingsmetoder. För att möjliggöra detta ska en vetenskaplig uppföljning av behandlingseffekterna genomföras som innebär att utfallen mäts. Uppdraget ska slutredovisas den 15 december 2028 (A2023/01448).

51. Tryggare stads- och boendemiljöer

Boverket har 2024 i uppdrag uppdatera, utveckla och sprida kunskapsstöd och vägledningar för brottsförebyggande och trygghetsskapande åtgärder inom samhällsbyggnadsprocessen, riktat till bland andra kommunala och privata aktörer på bostadsmarknaden. Uppdraget syftar till att främja jämställdhet, öka tryggheten och förebygga mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck i stads- och boendemiljöer. Uppdraget ska redovisas den 15 december 2024 (LI2023/01918).

Reformering av påföljdssystemet för ökat skydd av brottsoffer

52. Förstärkt samhällsskydd och en minskad risk för återfall i brott

En utredare har i uppdrag att föreslå förändringar i påföljdssystemet och verkställighetslagstiftningen (dir. 2022:95, dir. 2023:74). Uppdraget syftar till att förbättra samhällsskyddet. Förslag ska bl.a. lämnas om att dömda inte ska bli villkorligt frigivna utan särskilda skäl. Utredaren ska också föreslå en ny tidsbestämd påföljd för allvarliga brott vid hög risk för återfall, t.ex. sexualbrott. Utökade möjligheter att besluta var en dömd person får vistas eller inte vistas vid villkorlig frigivning utreds i syfte att bl.a. stärka brottsoffers skydd vid våld i nära relation. Utredningen ska också lämna förslag om att vistelseförbud införs som en ny påföljd för brott. Vidare tittar utredningen också på frågan om Kriminalvården inom ramen för verkställigheten av ett fängelsestraff ska kunna förbjuda dömda att kontakta brottsoffer. Utredaren ska redovisa uppdraget senast den 1 juli 2024.

53. En översyn av straffskalorna samt ett reformerat och mer rättvist påföljdssystem

En utredare har i uppdrag att göra en översyn av straffskalorna och reformera påföljdssystemet (dir. 2023:115, dir. 2023:181). Det övergripande syftet med uppdraget är att öka brottsoffers möjlighet till upprättelse och inslaget av samhällsskydd i lagstiftningen. Straffskalorna ska på ett bättre sätt återspegla brottens allvar. Det ska bl.a. övervägas skärpningar i straffskalorna för vålds- och sexualbrott och att livstids fängelse ska kunna komma i fråga för allvarliga upprepade vålds- och sexualbrott. I uppdraget ingår också att se över presumtionsregeln för häktning vid allvarlig brottslighet för att denna ska omfatta fler brott, t.ex. grov kvinnofridskränkning, som i dag inte omfattas. Uppdraget ska redovisas senast den 30 maj 2025.

5.4 Målsättning IV: Förbättrad upptäckt av våld och starkare skydd och stöd till utsatta

Den fjärde målsättningen handlar om att förbättra möjligheterna att upptäcka våld och våldsutövare samt att förstärka skyddet och stödet för de som har utsatts för våld. Med stöd avses här alla former av stöd, inklusive vård och behandlingsinsatser. Målsättningen tar avstamp i Istanbulkonventionens kap. IV – Skydd och stöd.

Förbättrat stöd till individer utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck i hela landet

54. Regionala resurscentra mot hedersrelaterat våld och förtryck

Regeringen arbetar för att alla barn, unga och vuxna som är eller riskerar att bli utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck ska ha jämlik tillgång till specialiserat och anpassat stöd och hjälp oavsett vistelseort. Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck vid Länsstyrelsen i Östergötlands län ska erbjuda länsstyrelserna stöd vid utvecklingen av regionala resurscentra i syfte att ytterligare främja arbetet med att förebygga och bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck i hela landet. Regeringen har förstärkt uppdraget 2024. Uppdraget redovisas årligen den 1 mars (Fi2023/00435).

55. Stödlinje och chatt för individer utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck

Länsstyrelsen i Östergötlands län fick 2024 i uppdrag att fördela medel för inrättandet av en nationell funktion dit individer utsatta eller i riskzon för att utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck kan vända sig för stöd (A2023/01717). Uppsala universitet (Nationellt centrum för kvinnofrid) tillhandahåller stödfunktionen som togs i bruk i juni 2024.

56. Informationsinsatser för att barn och unga samt personer utsatta för hedersrelaterat våld för förtryck ska ha kännedom om sina rättigheter och möjligheter till hjälp och stöd

Brottsoffermyndigheten har i uppdrag att genomföra riktade informationsinsatser till personer i särskilt utsatt situation, såsom barn och unga samt personer utsatta för hedersrelaterat förtryck. Syftet är att ge dessa personer full kännedom om sina rättigheter och möjligheter till hjälp och stöd. Uppdraget ska slutredovisas senast den 28 juni 2024 (Ju2022/01805).

57. Kartläggning av samhällets samlade stöd till brottsoffer

Brottsoffermyndigheten har i uppdrag att kartlägga vilket stöd som ges till brottsoffer i Sverige i dag samt föreslå en modell för regelbunden uppföljning av stödet. I uppdraget ingår också att överväga och föreslå olika alternativa aktörer som skulle kunna vara samordnande när det gäller stöd och insatser gentemot brottsoffer. Uppdraget slutredovisades den 10 juni 2024 (Ju2022/01805).

58. Stöd för individer som förts utomlands mot sin vilja

Familjerelaterade tvångsärenden utmärks av att personer förs till eller kvarhålls utomlands av sina närstående i en heders- eller patriarkal kontext och förhindras att återvända till Sverige. Personerna utsätts eller riskerar att utsättas för olika former av våld, tvång och kontroll från familjens/släktens sida, inklusive barn- och tvångsäktenskap. Med hjälp av en regional rådgivare har en kunskapsbas byggts upp över relevant lagstiftning, myndigheter, stödorganisationer m.m., som är nödvändig för att möjliggöra korrekta bedömningar och avvägningar i ärendena.

Familjekonfliktsektionen vid Utrikesdepartementets enhet för konsulära och civilrättsliga ärenden (UD KC) har funnits sedan 2018 och handlägger konsulära ärenden gällande familjerelaterat tvång. Sektionen tillkom för att ytterligare stärka det konsulära stödet inom familjekonfliktområdet, med särskilt fokus på barn- och tvångsäktenskap. Sektionen omfattar i dag tre handläggare vid UD KC samt en regional rådgivare placerad vid ambassaden i Nairobi. Regionrådgivarbefattningen i Nairobi är viktig i det konsulära arbetet med familjerelaterade tvångsärenden och befattningen har förlängts till och med hösten 2026.

59. Stödinsatser om hedersrelaterat våld och förtryck och omvändelseförsök mot unga hbtqi-personer

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor (MUCF) ska genomföra en fördjupad analys av behovet av stödinsatser om hedersrelaterat våld och förtryck, inklusive utsatthet för s.k. omvändelseförsök mot unga hbtqi-personer. Myndigheten ska särskilt beakta situationer där den unge blir utsatt för hot eller tvång, att barn och unga själva behöver få information om omvändelseförsök och vilket stöd som finns i sådana situationer. Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 mars 2026 (S2023/03224).

60. Förebygga och bekämpa könsstympning av flickor och kvinnor

Jämställdhetsmyndigheten samordnar och stödjer utveckling och implementering av myndigheters arbete för att förebygga och bekämpa könsstympning av flickor och kvinnor. Migrationsverket, Myndigheten för delaktighet, Myndigheten för stöd till trossamfund, Polismyndigheten, Socialstyrelsen och Åklagarmyndigheten bidrar aktivt i arbetet. Uppdraget ska slutredovisas den 31 mars 2026 (2023/01717).

61. Samordnat stöd för våldsutsatta vid myndighetskontakter

Socialstyrelsen har i uppdrag att undersöka i vilken utsträckning våldsutsatta erbjuds en kontaktperson som bistår med ett samordnat stöd och hjälp vid myndighetskontakter med utgångspunkt i människors olika behov och förutsättningar. Socialstyrelsen har även i uppdrag att ta fram förslag på ett samordnat stödsystem, vilka komponenter som bör ingå, vilka yrkesgrupper som bör vara involverade och hur det kan individanpassas. Myndigheten ska uppmärksamma särskilda behov hos personer som utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck. Syftet med stödsystemet är att fler ska möjlighet att lämna och inte återvända till en våldsamt relation, vilket skulle bidra till att totalt sett minska utsattheten för våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Uppdraget ska slutredovisas senast den 10 april 2027 (S2024/00720).

62. Förbättrade förutsättningar för våldsutsatta hyresgäster

Den 1 juli 2024 träder nya regler i kraft som ska stärka det hyresrättsliga skyddet för våldsutsatta kvinnor samtidigt som möjligheten att säga upp en hyresgäst som utövar våld mot en närstående kommer att utökas. Genom de nya reglerna kommer det att bli lättare för en våldsutsatt kvinna att behålla eller ta över kontraktet till bostaden och således kunna bo kvar.

63. En översyn av reglerna om bodelning

När ett äktenskap upplöses ska makarnas egendom fördelas genom bodelning. Det förekommer dock att bodelningsförfaranden drar ut på tiden, vilket riskerar att orsaka problem, särskilt för en ekonomiskt svagare part. Det är angeläget att ekonomiska skäl inte avhåller någon från att lämna exempelvis en våldsamt relation. Frågan har på olika sätt uppmärksamats av riksdagen, som beslutade om ett tillkännagivande 2023. Under 2024 ska en utredning tillsättas som ser över reglerna om bodelning i syfte att säkerställa en välfungerande, effektiv och rättssäker ordning.

Stärkt stöd och skydd för våldsutsatta med skyddade personuppgifter

64. Samordna och följa upp myndigheters arbete med skyddade personuppgifter

Jämställdhetsmyndigheten samordnar och följer upp myndigheters arbete med skyddade personuppgifter med utgångspunkt deras i tidigare uppdrag (A2021/00971). Myndigheten ska även verka för att höja kunskapen genom att sprida de kunskapsmaterial som har tagits fram till berörda målgrupper i

syfte att säkerställa att skyddade personuppgifter inte röjs. Uppdraget ska slutredovisas den 31 mars 2027 (2023/01717).

65. Ökad samverkan för en enhetlig säker och effektiv hantering av skyddade personuppgifter

Skatteverket har i uppdrag att etablera en nationell struktur för samverkan med, och informationsspridning till, berörda myndigheter i syfte att bidra till en enhetlig, säker och effektiv hantering av skyddade personuppgifter. Skatteverkets samverkan ska stödja myndigheter i deras hantering av personuppgifter samt information riktad till målgruppen som lever med skyddade personuppgifter. I genomförandet ska behovet av anpassad kommunikation beaktas, t.ex. till barn och unga, personer med utländsk bakgrund samt personer utsatta för våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Uppdraget ska redovisas senast den 31 oktober 2024 (Fi2023/03131 delvis).

66. Översyn av förmedling av post till personer med skyddade personuppgifter

Regeringen har tillsatt en utredning för att se över Skatteverkets förmedling av post till personer med skyddade personuppgifter (dir. 2023:167). Utredningen ska utreda om Skatteverkets förmedling av post till personer med skyddade personuppgifter bör regleras. Syftet är att åstadkomma ett väl fungerande förfarande för en effektiv, trygg och säker postförmedling. Det kan exempelvis handla om att se över vilka typer av post som ska förmedlas och vilka möjligheter Skatteverket ska ha att kontrollera posten. Utredningens uppdrag ska redovisas senast den 27 juni 2025.

67. Statistik rörande incidenter kring skyddade personuppgifter

I syfte att förebygga att personuppgifter röjs av myndigheter är det också viktigt att följa upp brister. För att kunna bidra med underlag i Jämställdhetsmyndighetens uppdrag att samordna och följa upp myndigheters arbete med skyddade personuppgifter (A2023/01276) har Integritetsskyddsmyndigheten i uppdrag att utveckla sitt IT-stöd och statistiken rörande incidenter kring skyddade personuppgifter. Den aktuella statistiken ska redovisas till regeringen senast den 31 mars 2025 (Ju2023/02719).

68. Uppföljning av myndigheters arbete med skyddade personuppgifter

Flera andra myndigheter har viktiga roller i arbetet med stärkt stöd och skydd för våldsutsatta med skyddade personuppgifter. Regeringen har för

avsikt att hålla sig informerad om insatser och behov av vidare åtgärder genom en särskild dialog med berörda myndigheter. Den 20 maj 2024 samlade regeringen Arbetsförmedlingen, Domstolsverket, Försäkringskassan, Integritetsskyddsmyndigheten, Jämställdhetsmyndigheten, Kronofogdemyndigheten, Polismyndigheten, Skatteverket, Statens skolverk, Socialstyrelsen, Statens servicecenter och Åklagarmyndigheten.

69. Skade- och dödsfallsutredningar för att lära av misstag i arbetet mot allvarligt våld

Med stöd av andra myndigheter genomför Socialstyrelsen regelbundet sektorsövergripande utredningar av dödligt och annat allvarligt våld mot barn och vuxna i enlighet med lagen (2007:606) om utredningar för att förebygga vissa skador och dödsfall. De ärenden som rör brottsutsatta vuxna är avgränsade till våld i nära relationer och handlar i första hand om våld mot kvinnor av närstående män. Syftet med verksamheten är att identifiera brister i samhällets skydds nät och att ge regeringen underlag för beslut om förebyggande åtgärder. Socialstyrelsen redovisar arbetet vartannat år. Den senaste redovisningen inkom den 31 januari 2024. Socialstyrelsens slutsats är att berörda myndigheter hade kunnat förebygga och förhindra allvarligt våld genom att arbeta på ett annat sätt. Tidigare utredningsresultat har bl.a. motiverat insatser för att öka upptäckten av våld bland Arbetsförmedlingens, Försäkringskassans och Migrationsverkets klienter (se vidare åtgärd 87, s. 58). Utredningarna har utvecklats över tid men Socialstyrelsen pekar även på vissa svårigheter i genomförandet. Regeringen bedömer att det är möjligt att erhålla ytterligare fördjupad kunskap genom utredningarna om de, t.ex. utöver granskning av dokumentation, också baseras på intervjuer med berörda personer (se vidare åtgärd 70, s. 53).

70. Utveckling av Socialstyrelsens arbete med skade- och dödsfallsutredningar

Socialstyrelsen har i anslutning till arbetet med skade- och dödsfallsutredningarna även i uppdrag att redogöra för vilken sorts uppgifter som går att samla in genom att intervjua berörda aktörer såsom företrädare för verksamheter som de brottsutsatta har varit i kontakt med och anhöriga till de brottsutsatta. Uppdraget ska redovisas senast den 31 januari 2025 (S2023/03257).

71. Utveckling av Åklagarmyndighetens arbete med skade- och dödsfallsutredningar

Åklagarmyndigheten ska redovisa hur myndigheten har arbetat för att uppfylla skyldigheten för åklagare att underrätta Socialstyrelsen enligt lagen (2007:606) om utredningar för att förebygga vissa skador och dödsfall. Därtill ska myndigheten redovisa eventuella svårigheter i efterlevnaden av underrättelseskyldigheten. Resultatet redovisas i Åklagarmyndighetens årsredovisning för 2024 (Ju2023/02737).

72. Utveckling av arbetet med skade- och dödsfallsutredningar vid Inspektionen för vård och omsorg

Inspektionen för vård och omsorg har i uppdrag redogöra för vilka eventuella svårigheter myndigheten ser med tillämpningen av tillsynsbestämmelsen i 3 a § i lagen (2007:606) om utredningar för att förebygga vissa skador och dödsfall och, vid behov, presentera en plan för hur arbetet med tillsynen ska utvecklas. Uppdraget ska redovisas senast den 1 december 2025 (S2023/03257).

73. Insatser för en mer jämlik och kunskapsbaserad vård för sexualbrottsoffer

Socialstyrelsen har i uppdrag att genomföra insatser för att stödja en jämlik och kunskapsbaserad hälso- och sjukvård för personer som har utsatts för sexuellt våld. Uppdraget omfattar att analysera behovet av en nationell stödfunktion samt att ta fram kunskapsstöd och utbildningsinsatser för hälso- och sjukvården. Uppdraget ska bidra till ett stärkt och enhetligt arbete i hela landet. Under 2024 kommer Socialstyrelsen att ta ställning till vilken form av kunskapsstöd respektive utbildningsinsatser som blir aktuella att ta fram. Uppdraget ska slutredovisas den 15 december 2024 (S2023/00970).

74. Hälso- och sjukvårdens ansvar för spårsäkring efter sexualbrott

I 2020 års sexualbrottsutrednings (dir. 2020:5) betänkande (SOU 2021:43) lämnades förslag om att det bör införas en ny lag om hälso- och sjukvårdens spårsäkring efter sexualbrott. Delen i betänkandet som rör hälso- och sjukvårdens ansvar för spårsäkring bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

75. Insatser mot sexuellt utnyttjande i pornografiska syften

Regeringen mottog den 15 december 2023 betänkandet Sexuell exploatering i pornografiska syften – våldsutsatthet som behöver synliggöras (SOU 2023:98). Utredningen har lämnat förslag som syftar till att inom ramen för

gällande lagstiftning inkludera sexuell exploatering i pornografiska syften i pågående arbete för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, våld mot barn och våld i nära relationer, exempelvis genom att utveckla och uppdatera nationella kunskapsstöd. Utredningen föreslår vidare att länsgemensamma samverkanssystem för målgrupperna utvecklas vilka skulle kunna utökas till att även omfatta andra som har utsatts för sexuellt våld. Betänkandet har remissbehandlats under våren 2024 och beredningen av förslagen pågår inom Regeringskansliet.

76. Förbättrad vård och stöd till våldsutsatta kvinnor och flickor med beroendeproblematik

Socialstyrelsen har i uppdrag att inhämta kunskaper om och analysera vården och stödet för flickor och kvinnor med missbruk och beroendeproblematik, inklusive insatser vid fysiska och psykiska vårdbehov och vid våldsutsatthet. Socialstyrelsen ska redogöra för de vård- och omsorgsinsatser som erbjuds flickor och kvinnor med missbruk och beroende och hur målgruppen upplever vårdens tillgänglighet och bemötande. I uppdraget ingår även att vid behov komplettera analysen med registerdata. I redovisningen ska Socialstyrelsen lämna förslag på åtgärder som kan bidra till vård och omsorg vid missbruk och beroendeproblematik som är mer anpassad till kvinnors och flickors behov. Uppdraget redovisades den 15 maj 2024 (S2023/01526). Förslagen på åtgärder bereds inom Regeringskansliet.

77. Alkohol-, dopning- och narkotikaförebyggande och behandlande arbete

Alkohol kan öka risken för våld i nära relationer. En rad andra faktorer bidrar till sambandet, exempelvis socioekonomisk position, utsatthet för våld i barndomen och psykisk ohälsa. Kvinnor med skadligt bruk eller beroende av narkotika är en sårbar grupp med risk för våldsutsatthet och utnyttjande i prostitution. Missbruk är också vanligt bland våldsutövare. Därtill kan dopning leda till ökad aggressivitet och våldsutövning. Frågor om missbruk är på flera sätt relevanta både ur ett risk- och förövarperspektiv samt ur ett sårbarhets- och brottsofferperspektiv. Genom att förebygga användning av alkohol, narkotika och dopningsmedel samt en välfungerande vård och behandling kan det relaterade våldet begränsas.

Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen har i uppdrag (S2021/03341, S2021/03343) att stödja genomförandet av den förnyade strategi för politiken avseende alkohol, narkotika, dopning, tobak och nikotin samt spel om pengar 2021–2025 (prop. 2020/21:132). Länsstyrelserna har i uppdrag att samordna samt genomföra den nationella ANDTS-politiken i länen.

Folkhälsomyndigheten har gett kompetenscentrumet STAD (Stockholm förebygger alkohol och drogproblem) i uppdrag att förebygga dopning (S2023/03257). Folkhälsomyndigheten ska senast den 1 maj 2025 inkomma med en samlad uppföljning av ANDTS-strategin och senast den 31 mars 2027 lämna en slutredovisning av uppdraget att stödja STAD. Socialstyrelsen inkomma med en samlad uppföljning av arbetet senast den 31 mars 2025.

Flera stödfunktioner för våldsutsatta individer

78. Stödlinjer för kvinnor, män, icke-binära och transpersoner

Uppsala universitet (Nationellt centrum för kvinnofrid) har i uppdrag att stödja driften av nationella stödtelefoner som riktar sig till kvinnor, män, icke-binära och personer med transerfarenhet. I syfte att nå fler målgrupper ska tillgänglighetsanpassade chattfunktioner för samtliga stödlinjer utvecklas under 2024 (U2023/03659). Uppdraget har förstärkts under 2024 (A2024/00486).

79. EU-harmoniserat telefonnummer för våldsutsatta

Uppsala universitet (Nationellt centrum för kvinnofrid) fick i juni 2024 i uppdrag att införa ett för EU-harmoniserat telefonnummer för personer som har utsatts för mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat förtryck, inklusive hbtqi-personer. Det innebär att personer som har utsatts för mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck kan nå en stödlinje genom att använda sig av ett och samma telefonnummer oavsett i vilken medlemsstat i EU de befinner sig. Uppdraget ska redovisas senast den 1 juni 2026 (A2024/00027).

80. Förstärkt och utvecklad tillsyn inom vård och omsorg

Inspektionen för vård och omsorg (IVO) har haft i uppdrag att 2021–2023 förstärka och utveckla tillsynen av socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck (A2021/01714). Uppdraget redovisades den 30 april 2024. IVO:s förslag och rekommendationer bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

81. Reform för att utveckla skyddat boende

Sedan den 1 april 2024 gäller nya regler för skyddat boende som nu är en boendeinsats enligt socialtjänstlagen (prop. 2023/24:31). Barn som följer med en skyddsökande vårdnadshavare i sådant boende ska få sina egna behov av stöd och hjälp bedömda och tillgodosedda. En särskilt utsedd

socialsekreterare ansvarar för kontakten med barn och unga vars tillgång till hälso- och sjukvård och skolgång också har stärkts. Att driva ett skyddat boende kräver tillstånd från Inspektionen för vård och omsorg. Syftet med reformen är bl.a. att öka tillgången till behovsanpassade skyddade boenden av hög kvalitet över hela landet.

82. Information om socialförsäkringar och skyddat boende

Socialstyrelsen har i uppdrag att ta fram och sprida målgruppsanpassad information till kommuner och enskilda om hur socialförsäkringsförmåner påverkas vid en vistelse i skyddat boende. Försäkringskassan ska bistå i arbetet (S2023/03257).

83. Kvalitetsutveckling av skyddat boende

Socialstyrelsen har i uppdrag att se över kvalitetsindikatorer för skyddade boenden och på nationell nivå följa upp verksamheten vid sådana boenden med särskilt fokus på behov hos barn, våldsutsatta med funktionsnedsättningar samt våldsutsatta i hederskontexter. Socialstyrelsen ska inhämta kunskap och erfarenheter från Linköpings universitet (Barnafrid – Nationellt centrum för kunskap om våld mot barn). Uppdraget ska redovisas senast den 1 december 2026 (S2023/03257).

84. Stöd till kommuner att tillämpa barnrättsperspektiv i skyddat boende

Länsstyrelserna ska stödja yrkesverksamma i att tillämpa ett barnrättsperspektiv i arbetet med barn som vistas i skyddat boende tillsammans med en vårdnadshavare. Länsstyrelserna ska genomföra kompetenshöjande insatser och främja erfarenhetsutbyten för yrkesverksamma som möter barn i skyddat boende. Länsstyrelserna ska inhämta kunskap och erfarenheter från Linköpings universitet (Barnafrid – Nationellt centrum för kunskap om våld mot barn). Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 april 2028 (Fi2023/02050).

85. Stöd till kommuner och idéburna aktörer om upphandling av skyddat boende

Upphandlingsmyndigheten ska ta fram en vägledning och genomföra utbildnings- och rådgivningsinsatser till kommuner och idéburna aktörer i syfte att underlätta tillämpningen av upphandlingsregler när kommunerna anskaffar tjänsten skyddat boende från sådana aktörer. Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 mars 2025 (Fi2023/03284).

86. Stärka våldsutsatta barns delaktighet i barnomsorgen

Socialstyrelsen har i uppdrag att vidta åtgärder för att stärka barns och ungas delaktighet i ärenden inom socialtjänstens barn- och ungdomsvård för barn som har utsatts för våld eller befinner sig i sårbara situationer. Myndigheten ska kartlägga barns och ungas delaktighet i ovan nämnda ärenden, vidta åtgärder för att stärka barns och ungas delaktighet samt sprida aktuell kunskap om arbetssätt, verktyg och goda exempel på hur delaktigheten kan stärkas. Uppdraget ska slutredovisas senast den 2 mars 2026 (S2023/02748).

Ökad upptäckt av mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck

87. Myndighetsgemensamt uppdrag om ökad upptäckt av våld

Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Jämställdhetsmyndigheten, Migrationsverket och Socialstyrelsen har i uppdrag att verka för förbättrad upptäckt av våld, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. De fem myndigheterna ska utveckla samverkan om:

- rutiner och metoder för upptäckt av våldsutsatthet och våldsutövande, samt hänvisning till rätt instans,
- förstärkt stöd till relevant personal med klientkontakter och
- stödja ledning och styrning för att arbetet med ökad upptäckt av våld ska kunna göras uthålligt över tid och implementeras i myndigheternas ordinarie verksamheter.

Uppdraget ska slutredovisas den 31 maj 2025. Efter uppdragets avslutande ska myndigheterna ha implementerat arbetet i ordinarie verksamheter (A2022/00842).

88. Ökad upptäckt av våld mot barn och unga i socialtjänsten och hälso- och sjukvården

Socialstyrelsen fick i juni 2024 i uppdrag att förstärka arbetet för att socialtjänsten och hälso- och sjukvården ska upptäcka våld mot barn och unga genom att kartlägga hur dessa verksamheter verkar för att upptäcka våldsutsatthet och våldsutövande samt tillhandahålla utbildningsinsatser för ökad upptäckt av våld mot barn och unga. I arbetet med att tillhandahålla kunskapsstöd och utbildningsinsatser ska Socialstyrelsen inhämta kunskap och erfarenheter från Linköpings universitet (Barnafrid – nationellt centrum för kunskap om våld mot barn). Uppdraget ska redovisas senast den 26 februari 2027 (S2024/01110). (Se vidare åtgärder 111–112, s. 67).

89. Ökad upptäckt av våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck på arbetsplatser

Jämställdhetsmyndigheten har i uppdrag att genomföra informationsinsatser för att höja kunskapen om vilka konsekvenser våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck kan få i arbetslivet. Myndigheten har utvecklat olika praktiska metodstöd till arbetsgivare, t.ex. vägledningar med stöd till chefer, hur arbetsgivare kan inkludera våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck i det systematiska arbetsmiljöarbetet och en webbutbildning. Uppdraget ska slutredovisas den 28 februari 2025 (A2023/01717).

Att arbetsgivare arbetar aktivt för att erbjuda stöd till våldsutsatta och våldsutövare är centralt och har goda förutsättningar för att stärka en välmående och produktiv personalstyrka. I syfte att utveckla arbetet ytterligare har regeringen bjudit in arbetsmarknadens parter och expertmyndigheter till ett rundabordssamtal den 3 september 2024.

90. Sammanställa och sprida information om ekonomiska aspekter av våld i nära relationer

Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Konsumentverket, Migrationsverket, Pensionsmyndigheten och Statens servicecenter fick i maj 2024 i uppdrag att inom sina verksamhetsområden sammanställa och sprida information om ekonomiskt våld till sina målgrupper.

Jämställdhetsmyndigheten fick samtidigt i uppdrag att ge stöd till myndigheterna, bl.a. i att säkerställa att det vid myndigheterna finns kunskapsbaserade rutiner och arbetssätt för att hänvisa utsatta till rätt stödinstitut. Uppdraget ska samordnas med Skatteverkets och Kronofogdemyndighetens pågående insatser inom delmål sex och om ekonomiskt våld. Behov hos särskilt sårbara grupper ska uppmärksammas, såsom våldsutsatta i hederskontexter, äldre, personer med funktionsnedsättning och kvinnor med ekonomiskt bistånd. Digitala dimensioner av ekonomiskt våld ska genomgående beaktas. Uppdraget ska slutredovisas senast den 26 februari 2026 (A2024/00777).

Arbetet mot utnyttjande i prostitution och människohandel

Offer för människohandel fråntas systematiskt sin rätt att bestämma över sina liv och sina kroppar. Människohandel är en av de allvarligaste formerna av organiserad brottslighet och som drivs av ekonomiska vinstintressen, bl.a. använder organiserade kriminella nätverk människohandel och människoexploatering som en del av sina affärsmodeller. Prostitution och

människohandel drivs också av efterfrågan: av de personer som efterfrågar de tjänster som säljs. Systematiken i utnyttjandet och offrens rädsla för repressalier bidrar också till att de som drabbas kan få det mycket svårt att själva ta sig ur sin situation. Allmänhetens bristande kunskaper om offrens situation kan också bidra till att människohandel inte anmäls. Flera myndigheter ansvarar för att motverka människohandel och tillgodose de brottsutsattas behov. Ett flertal frivilligorganisationer bidrar också aktivt i arbetet som kräver nära samverkan mellan myndigheter och andra aktörer samt kontinuerlig utveckling. Arbetet är prioriterat av regeringen, både nationellt och i det gränsöverskridande samarbetet.

91. Ny nationell handlingsplan mot utnyttjande i prostitution och människohandel 2025–2027

Regeringen avser att ta fram en ny nationell handlingsplan för åren 2025–2027. Syftet är att förebygga och bekämpa utnyttjande i prostitution och människohandel för alla ändamål samt att stärka skyddet för utsatta personer. Regeringen avser att genomföra konsultationer med berörda myndigheter, civilsamhällesorganisationer och aktörer. Handlingsplanen kommer bl.a. att bygga på förslag från Delegationen mot arbetslivskriminalitet, Utredningen om exitprogram för personer som är utsatta för prostitution (SOU 2023:98), den nationella samordningen mot prostitution och människohandel vid Jämställdhetsmyndigheten, den nationella rapportören mot människohandel vid Polismyndigheten samt ta hänsyn till rekommendationer från GRETA (Group of Experts on Action against Trafficking in Human Beings), Europarådets granskande expertgrupp för Europarådets konvention om bekämpande av människohandel. Handlingsplanen kommer att ha en tydlig tidsram, innehålla förslag på uppföljning och kommer att genomföras inom befintliga ekonomiska ramar.

92. Förstärkt arbete mot sexuell exploatering av barn, utnyttjande i prostitution och människohandel

Inom ramen för sitt nationella samordningsansvar mot människohandel ska Jämställdhetsmyndigheten förstärka arbetet mot sexuell exploatering av barn, utnyttjande i prostitution och människohandel. I syfte att säkra stöd och skydd till utsatta ska myndigheten bl.a. fördela medel till det nationella stödprogram som drivs av Plattformen Civila Sverige mot människohandel samt det frivilliga återvändandeprogrammet för offer för människohandel som genomförs av International Organization for Migration (IOM). Uppdraget ska slutredovisas senast den 15 mars 2025 (A2024/00485).

93. Exitprogram för personer som är utsatta för prostitution

Regeringen mottog i december 2023 betänkandet Ut ur utsatthet (SOU 2023:98) från utredningen om exitprogram för personer som är utsatta för prostitution. Utredningen föreslår bl.a. individuellt utformade exitprogram och program för barn med tvärprofessionell samordning och en person som följer med genom hela processen. I betänkandet föreslås även åtgärder för att erbjuda specialiserad lågröskelverksamhet för utsatta, lättillgänglig information och kontaktvägar till hjälp, stöd och skydd samt identifiering genom frågor och uppsökande arbete. Betänkandet har remitterats under våren 2024 och kommer därefter att beredas inom Regeringskansliet.

5.5 Målsättning V: Effektivare brottsbekämpning

Den femte målsättningen handlar om effektivare bekämpning av brott som rör mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Målsättningen avser främst förbättringar i rättsväsendets ingripande mot brott. Till viss del kan rättsväsendets arbete underlättas av aktörer utanför rättsväsendet, bl.a. genom brottsofferstöd, hjälp att säkra bevis vid brott samt anmälningar och tips till Polismyndigheten. Målsättningen tar avstamp i Istanbulkonventionens kap. IV och V om bl.a. utredning, lagföring, processrätt och skyddsåtgärder.

94. Skärpta straffskalor för hedersrelaterade brott

Regeringen har gett en särskild utredare i uppdrag att ta fram förslag som återspeglar en skärpt syn på hedersrelaterat våld och förtryck (dir. 2024:8). Utredaren ska bl.a. analysera och ta ställning till

- om straffskalorna för vissa hedersrelaterade brott bör skärpas,
- om kretsen av personer som kan hållas straffrättsligt ansvariga för att ett barn tillåts att gifta sig före 18 års ålder eller tillåts att resa till en annan stat än den där han eller hon bor i syfte att barnet där ska utsättas för ett barnäktenskapsbrott bör utvidgas,
- om försök och stämpling till vilseledande till äktenskapsresa samt tvång att vara kvar i ett äktenskap eller en äktenskapsliknande förbindelse bör kriminaliseras, och
- om förbudet mot erkännande av utländska månggiften bör gälla utan undantag och reglerna om erkännande av utländska fullmaktsäktenskap bör skärpas.

Utredaren ska även lämna nödvändiga författningsförslag. Uppdraget ska redovisas senast den 18 april 2025.

95. Kriminalisering av oskuldskontroller och oskuldsingrepp mm

Utredningen om åtgärder mot kontroller av flickors och kvinnors sexualitet har i sitt betänkande som överlämnades i juni 2023 bl.a. föreslagit att s.k. oskuldskontroller och oskuldsingrepp ska kriminaliseras (SOU 2023:37). Utredningen har också lämnat förslag på en kriminalisering av underlåtenhet att avslöja eller förhindra äktenskapstvång och barnäktenskapsbrott. Betänkandet har remitterats och behandlas inom Regeringskansliet.

96. En översyn av den straffrättsliga regleringen om preskription

Preskriptionsutredningen lämnade i sitt betänkande En översyn av den straffrättsliga regleringen om preskription (SOU 2021:90) bl.a. förslag på förlängda preskriptionstider för allvarliga brott. Utredningen har bedömt att preskriptionsregleringen behöver anpassas till den förändrade synen på brottsoffer, straffnivåerna för olika brott och den tekniska och forensiska utvecklingen. I betänkandet föreslås bl.a. att preskriptionstiden för de brott som i dag har en preskriptionstid om femton år förlängs till tjugofem år, och att de brott som i dag preskriberas efter tio år ska ha en preskriptionstid om femton år. Utredningens förslag innebär exempelvis att preskriptionstiden för våldtäkt förlängs. Betänkandet har remissbehandlats och bereds inom Regeringskansliet.

97. Ökat informationsflöde till brottsbekämpningen

I betänkandet Ökat informationsflöde till brottsbekämpningen – En ny huvudregel (SOU 2023:69) föreslås bl.a. att en ny lag ska införas som innebär skyldigheter för vissa myndigheter och andra aktörer att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna. Syftet är att arbetet med att bekämpa brott ska effektiviseras genom att möjligheterna att utbyta information förbättras. Betänkandet har remitterats och förslagen bereds inom Regeringskansliet.

98. Förbättrade möjligheter till informationsutbyte mellan myndigheter

Utredningen om förbättrade möjligheter till informationsutbyte mellan myndigheter (Ju 2023:22) ska överväga och föreslå förbättrade möjligheter att utbyta information om enskilda inom och mellan myndigheter och andra organ som enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), förkortad OSL, jämföras med myndigheter. Syftet är att information ska kunna utbytas i den utsträckning som det behövs för att myndigheterna bl.a. ska kunna förhindra, förebygga, upptäcka, utreda och ingripa mot fusk, felaktiga utbetalningar, regelöverträdelser och brottslighet så effektivt som möjligt,

utan att det medför ett oproportionerligt intrång i den personliga integriteten (dir. 2023:146). Uppdraget ska slutredovisas senast den 28 februari 2025.

99. Förnyad uppföljning av reformeringen av lagstiftningen om våldtäkt

Brottsförebyggande rådet har i uppdrag att göra en förnyad uppföljning av lagtillämpningen av bestämmelserna om våldtäkt och oaktsam våldtäkt efter de lagändringar som infördes den 1 juli 2018 (jfr Ju2023/01451). Uppdraget ska redovisas senast den 14 februari 2025 (Ju2023/02337).

100. Översyn av kontaktförbudslagstiftningen

Den 12 februari 2024 överlämnades betänkandet En effektivare kontaktförbudslagstiftning – ett utökat skydd för utsatta personer (SOU 2024:13). I betänkandet lämnas ett flertal förslag som syftar till att fler kontaktförbud ska meddelas, att kontaktförbud ska utgöra ett reellt skydd och att lagstiftningens brottspreventiva funktion ska stärkas. Bland annat föreslås att otillbörlig övervakning, exempelvis genom GPS eller appar, ska kunna utgöra en grund för kontaktförbud. Det föreslås också att fler omständigheter ska beaktas vid riskbedömningen, såsom exempelvis trakasserier eller otillbörlig övervakning, även om agerandet inte nått upp till att vara straffbart. Därtill föreslås det att det i vissa fall ska föreligga en presumtion för kontaktförbud i samband med en fällande dom, exempelvis vid våld i nära relation. Det föreslås också att mer ingripande kontaktförbud i större utsträckning än i dag ska kunna meddelas som en förstahandsåtgärd och även avse större geografiska området. Utredningen föreslår även vissa straffskärpningar kopplade till kontaktförbudslagstiftningen samt att straffskalan för grovt barnfridsbrott ska skärpas. Betänkandet har remitterats och behandlas inom Regeringskansliet.

101. Stärkt rätt till målsägandebiträde vid bl.a. våld i nära relationer

Den 11 april 2024 fick en särskild utredare i uppdrag att föreslå hur rätten till målsägandebiträde kan stärkas (dir. 2024:39). Enskilda som har blivit utsatta för våld i nära relation befinner sig ofta i en särskilt utsatt situation. Ett målsägandebiträde kan då ha en viktig roll när det gäller att stödja målsäganden. Uppdraget ska redovisas senast den 1 augusti 2025.

102. Bättre möjligheter för brottsbekämpningen att använda sig av provokation

En särskild utredare fick i maj 2024 i uppdrag att se över de brottsbekämpande myndigheternas möjligheter att använda provokation, även kallat provokativa åtgärder (dir. 2024:44). Syftet är att stärka

myndigheternas förmåga att bekämpa brott, framför allt när det gäller dold spanings- och utredningsverksamhet. En lagreglering kan säkerställa att provokativa åtgärder kan användas när det är befogat, exempelvis vid sexualbrott på internet, och innebära större möjligheter att använda provokation än vad som är fallet i dag. Uppdraget ska redovisas senast den 3 november 2025.

103. Utredning om utvisning pga. brott

En särskild utredare har den 2 maj 2024 fått i uppdrag att se över regelverket om utvisning på grund av brott och andra närliggande frågor (dir. 2024:42). Syftet är att skapa en skärpt reglering som möjliggör betydligt fler utvisningar av utlänningar som begår brott. Uppdraget ska redovisas senast den 15 maj 2025.

104. Ändringar i medborgarskapslagen

Regeringen i proposition (prop. 2023/24:107) bl.a. föreslagit ändringar i reglerna om befrielse från svenskt medborgarskap. De föreslagna ändringarna innebär ett förstärkt skydd för barn och vuxna som befinner sig i en utsatt situation. Ingen ska mot sin vilja, t.ex. på grund av att han eller hon lever i en hederskontext, tvingas att avsäga sig sitt svenska medborgarskap. Lagändringarna, som har beslutats av riksdagen, träder i kraft den 1 oktober 2024.

105. Stärkt skydd för barn utsatta för sexuella kränkningar samt vissa frågor om brott mot kvinnor och äldre

Under 2022 gav den dåvarande regeringen en särskild utredare i uppdrag att bl.a. se över det straffrättsliga skyddet mot sexuella kränkningar. Uppdraget redovisades den 21 november 2023 och i betänkandet föreslås bl.a. att kön läggs till som en ny grund i den bestämmelse som gäller straffskärpning vid brott som begås med hatbrottsmotiv (SOU 2023:80). Bakgrunden till utredningens ställningstagande är bl.a. den ökade förekomsten av sexualiserad hatretorik som i synnerhet kvinnor utsätts för och som utgör ett hot mot det demokratiska samtalet och samhället i stort. Utredningen föreslår också bl.a. att det straffbara området för köp av sexuell tjänst och koppleri bör utvidgas till att omfatta sexuella handlingar som utförs på distans. Betänkandet har remitterats och bereds inom Regeringskansliet.

106. Utvecklat arbete med rättsintyg

Rättsmedicinalverket har i uppdrag att utveckla arbetet med rättsintyg. I uppdraget ingår att vidareutveckla formerna för skadedokumentation inför

utfärdande av rättsintyg, att undersöka möjligheten att öka den geografiska tillgängligheten på skadedokumentation och undersöka möjligheten att genomföra sådan på distans samt att förbättra myndighetens interna kunskapsuppbyggnad kring rättsintyg och spridning av densamma. Uppdraget ska redovisas senast den 17 januari 2025 (Ju2023/01163, Ju2023/02778).

Utveckling av Polismyndighetens arbete

I Polismyndighetens strategiska verksamhetsplan 2020–2024 är mäns grova våld mot kvinnor ett prioriterat område. Polismyndigheten fokuserar bl.a. på att stärka uppkläringen av brott för att bekämpa mäns våld mot kvinnor genom ett ökat fokus på våldsutövare, att stärka utredningsresultaten kopplat till det grova och systematiska våldet mot kvinnor samt att skapa robustare utredningar i syfte att öka uppkläringen. Polismyndigheten driver också ett antal nationella och regionala initiativ som syftar till att stärka det förebyggande arbetet och att öka det proaktiva och hindrande arbetet mot potentiella gärningspersoner. Ett exempel är den nationella polisoperationen Beta, som syftar till att skapa större samordning och uthållighet mot våldet, och som på sikt bedöms kunna ge bredare våldsreducerande effekter, t.ex. ett minskat inflöde av grova våldsbrottsärenden.¹⁷

107. Polisanställdas bemötande av personer med psykisk ohälsa i ärenden om brott i nära relation

Polismyndigheten har i uppdrag att utveckla arbetet med att stärka kompetensen hos polisanställda för att bemöta personer med psykisk ohälsa i ärenden om brott i nära relation. Polismyndigheten ska:

- Förstärka de myndighetsinterna utbildningsinsatserna på området. Insatserna ska grunda sig på en behovsanalys och genomförda utbildningsinsatser ska följas upp.
- Utveckla arbetsmetoderna för att bemöta psykisk ohälsa kopplat till brott i nära relation. Särskild vikt ska läggas på bemötande av de brottsutsatta.
- Utveckla samverkansformer och riskbedömningar med relevanta aktörer, såsom hälso- och sjukvården och socialtjänsten.

¹⁷ Beta fokuserar på att kartlägga högrisk- och serievåldtäktsaktörer för att kunna vidta våldsreducerande insatser i ett tidigt skede innan våldet riskerar att bli dödligt. Polismyndighetens årsredovisning 2023, A111.694/2023,

Arbetet sker i samverkan med Socialstyrelsens kunskapsutveckling och nationella samordning av återfallsförebyggande arbete med våldsutövare. Uppdraget ska slutredovisas den 15 september 2025 (Ju2022/02417).

108. Polismyndighetens utveckling av lagföring av mäns våld mot kvinnor och brott mot barn m.m.

Polismyndigheten har i uppdrag att redovisa hur lagföring av dödligt våld, mäns våld mot kvinnor och brott mot barn har utvecklats i förhållande till brottsutvecklingen i relevanta delar avseende:

- redovisade ärenden,
- lagförda personer,
- unika misstänkta i redovisade ärenden,
- lagförda personer som är misstänkta för många brott,
- beslag, yrkanden och förverkanden.

Polismyndigheten ska redovisa arbetet i sin årsredovisning (Ju2023/02073).

109. Polismyndighetens utvecklingsarbete gällande utredning och förebyggande av mäns våld mot kvinnor, brott mot barn samt hedersrelaterat våld och förtryck m.m.

Polismyndigheten ska redovisa det utvecklingsarbete som bedrivs i syfte att förbättra förmågan att utreda och förebygga mäns våld mot kvinnor, brott mot barn samt hedersrelaterat våld och förtryck. I redovisningen ska framgå hur Polismyndigheten utvecklar sin förmåga att utreda och förebygga sexualbrott mot vuxna, särskilt hur det säkerställs att myndighetens riktlinjer för spåringsatser vid sexualbrottsutredningar tillämpas i hela landet. Polismyndigheten ska också redovisa vilket arbete som bedrivs för att säkerställa att personal som förhör barn i så stor utsträckning som möjligt har särskild utbildning för uppgiften och att tidsfristen för handläggning av brott mot barn inte överskrids utan att det är motiverat. Polismyndigheten ska redovisa arbetet i sin årsredovisning (Ju2023/02073).

110. Åklagarmyndigheten ska utveckla det operativa arbetet med att bekämpa brott mot särskilt utsatta brottsoffer

Åklagarmyndigheten har i uppdrag att redovisa hur myndigheten har säkerställt en ökad operativ förmåga i arbetet med att bekämpa mäns våld mot kvinnor, brott mot barn och hedersrelaterat våld och förtryck. Redovisning ska ske i myndighetens årsredovisning för 2024 (Ju2023/02737).

5.6 Målsättning VI: Förbättrad kunskap och metodutveckling

Den sjätte målsättningen handlar om behov av förbättrad forskningsbaserad kunskap och metodutveckling, liksom att öka evidensen i de insatser som genomförs. Med det avses kunskap om de områden som ingår i delmål sex hos allmänheten samt berörda yrkesgrupper och beslutsfattare på alla samhällsnivåer, liksom utveckling av metoder och arbetssätt för att motverka våldet genom forskning, utvärdering och uppföljning. Målsättningen följer Istanbulkonventionens uppmaning att stödja forskning och samla in statistik för att ta reda på våldets grundorsaker, konsekvenser och förekomst (bl.a. art. 11). Regeringen bedömer att det behövs ökad implementering och nyttiggörande av vetenskapligt genererad kunskap i praktiken och följer frågan noggrant.

111. Kunskapsstöd och förbättrad uppföljning inom vård och omsorg i genomförandet av den nationella strategin

Socialstyrelsen har i uppdrag att stödja genomförandet inom vård och omsorg av den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Uppdraget innebär stöd i implementering av befintliga kunskapsstöd, föreskrifter och allmänna råd samt att vid behov utveckla nya kunskapsstöd. Socialstyrelsen ska även utveckla arbetet med systematisk uppföljning av våldsutsatta individer. Arbetet ska ske i samråd med Statens beredning för medicinsk och social utvärdering. Uppdraget ska redovisas den 27 februari 2026 (A2022/01028).

112. Förstärkt arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck i vård och omsorg

I regleringsbrevet avseende 2024 fick Socialstyrelsen ett utökat uppdrag att främja systematisk uppföljning i socialtjänsten av insatser till individer utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck. Myndigheten ska även se över, anpassa och komplettera kunskapsstöd för arbetet mot våld i nära relationer så att de fullt ut kan användas i arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. Det omfattar att uppmärksamma syskons risk för utsatthet vid förekomst av våld. Uppdraget inkluderar även stöd till socialtjänsten att vid nätverksplaceringar motverka att barn utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck. Socialstyrelsen ska inhämta underlag för möjligheterna att ta fram nationell statistik som avser försvunna och bortförda barn i en hederskontext inom socialtjänstens verksamhet. Myndigheten ska även utreda förutsättningarna för hur det kan säkerställas att det bedömningsstöd som myndigheten har tagit fram för socialtjänstens arbete med barn och unga som misstänks vara utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck även

kan användas för personer över 18 år. Uppdraget ska redovisas den 27 februari 2026 (S2024/00720).

113. Ökad kunskap om barns utsatthet för hedersrelaterat våld och förtryck
Linköpings universitet (Barnafrid – Nationellt centrum för kunskap om våld mot barn) ska genomföra utbildningsinsatser om hedersrelaterat våld och förtryck och dess olika uttrycksformer såsom barnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstympling för landets barnhusverksamheter. Linköpings universitet (Barnafrid - Nationellt centrum för kunskap om våld mot barn) ska löpande hålla Regeringskansliet informerat om hur arbetet fortskrider (A2024/00486).

114. Kunskapsunderlag om hedersrelaterat våld och förtryck med fokus på ungas fritid

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor har i uppdrag att ta fram och sprida kunskapsunderlag med fokus på hedersrelaterat våld och förtryck och våldsförebyggande arbete till fritidsledare och andra yrkesverksamma som arbetar med ungas fritid samt till idrottsledare och nyckelaktörer som arbetar med ungas idrottsutövande. Uppdraget ska slutredovisas den 31 mars 2026 (S2023/03224).

115. Kunskaps- och forskningsöversikt om hedersrelaterat våld i ett internationellt perspektiv samt kompetenshöjande insatser

Jämställdhetsmyndigheten har i uppdrag att ta fram en kunskaps- och forskningsöversikt om hedersrelaterat våld och förtryck i ett internationellt perspektiv. Myndigheten ska kartlägga evidensbaserade, beprövade och etablerade metoder och strategier för prevention, riskhantering, skydd och stöd till särskilt sårbara grupper. Översikten ska inkludera ekonomiska konsekvenser av hedersrelaterat våld och förtryck och ekonomiskt våld i hederskontexter. Jämställdhetsmyndigheten ska inventera, komplettera och tillgängliggöra stödmaterial om hedersrelaterat våld och förtryck till yrkesverksamma samt genomföra kompetenshöjande insatser. Uppdraget ska slutredovisas senast den 17 januari 2026 (A2023/01354).

116. Ökad kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck i Norden

Det svenska ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet 2024 har gett Nordisk information för kunskap om kön (NIKK) i uppdrag att göra en genomlysning av hur de nordiska länderna arbetar mot hedersrelaterat våld och förtryck, inklusive mot hbtqi-personer. Projektet ska kartlägga definitioner och identifierade utmaningar samt hur arbetet för att bemöta

utsatta organiseras. Projektet omfattar även en genomgång av lagstiftning om hedersrelaterat våld och förtryck i de nordiska länderna. Studien pågår 2024–2025.

117. Kartläggning av förekomsten av barnäktenskap, tvångsäktenskap och månggifte i Sverige samt andra närliggande frågor

Jämställdhetsmyndigheten ska kartlägga och analysera förekomsten av barnäktenskap, tvångsäktenskap och månggifte i Sverige, inklusive förekomsten av arrangerade äktenskap, s.k. brudpris, s.k. giftomän samt tillfälliga religiösa äktenskap för sexköp. Myndigheten ska också belysa svårigheter enskilda kan möta vid s.k. religiösa skilsmässor. Uppdraget ska redovisas senast den 27 februari 2025 (A2023/01354).

118. Sprida kunskap om erfarenheter av hedersförtryck samt annat våld och förtryck kopplat till utlandsvistelse

Jämställdhetsmyndigheten ska sprida kunskap om erfarenheter av hedersrelaterat våld och förtryck kopplat till utlandsvistelse, med utgångspunkt i tidigare uppdrag (A2022/01528). Myndigheten ska lämna förslag på hur ett nationellt inrapporterings- och uppföljningssystem av ärenden där ett barn eller en vuxen har blivit bortförd utomlands kan utformas. Myndigheten ska även utreda och bedöma kvaliteten i de ansökningar som socialnämnder lämnar till de allmänna förvaltningsdomstolarna vid insatser om vård enligt LVU. Uppdraget ska slutredovisas senast den 30 april 2026 (A2024/00485).

119. Kunskap om könsnormer och könsskillnader i kriminella miljöer

Kunskap om könsnormer och skillnader mellan pojkars och mäns respektive flickors och kvinnors delaktighet kan bidra till en fördjupad förståelse av hur kriminella nätverk och andra typer av organiserad brottslighet fungerar. Brottsförebyggande rådet (Brå) fick i regleringsbrevet för 2024 i uppdrag att studera vilka brott och sysslor som tenderar att utföras av kvinnor och flickor som är delaktiga i kriminella nätverk och undersöka vilka överväganden, strukturer och normer som ligger till grund för könsskillnaderna. Studien ska också synliggöra vad som karaktäriserar de involverade kvinnorna och flickorna och belysa deras situation i de kriminella miljöerna. Kvinnors och flickors utsatthet för och delaktighet i våld i kriminella miljöer, dvs både som brottsoffer och gärningspersoner, ska särskilt belysas. I uppdraget ingår att Brå ska ge rekommendationer om hur flickors och kvinnors involvering i kriminella miljöer kan motverkas. Uppdraget ska redovisas senast den 23 oktober 2025.

Den 21 maj 2024 genomförde jämställdhetsministern och justitieministern ett rundabordssamtal om kvinnor och flickor i kriminella och våldsbejakande extremistiska miljöer med centrala aktörer för att utveckla arbetet ytterligare.

120. Kunskap om de digitala dimensionerna av mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel

Jämställdhetsmyndigheten fick i juni 2024 i uppdrag att kartlägga kunskapsläget om de digitala dimensionerna av mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel. Myndigheten ska även kartlägga vilka åtgärder inom offentlig sektor, näringsliv eller civilsamhället som pågår eller nyligen har avslutats inom detta område. Vidare ska Jämställdhetsmyndigheten föreslå åtgärder för ökad kompetens samt åtgärder för att minska utsattheten för de digitala dimensionerna av våld. Länsstyrelserna fick samtidigt i uppdrag att samlas in kunskap om åtgärder på lokal och regional nivå.

Jämställdhetsmyndigheten ska inhämta kunskap från Brottsoffermyndigheten, Brottsförebyggande rådet, Linköpings universitet (Barnafrid – Nationellt centrum för kunskap om våld mot barn), Mediemyndigheten, Myndigheten för delaktighet, Myndigheten för digital förvaltning, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Polismyndigheten, Socialstyrelsen, Statens institutionsstyrelse, Totalförsvarets forskningsinstitut, Uppsala universitet (Nationellt centrum för kvinnofrid) och Åklagarmyndigheten. Uppdraget ska redovisas senast den 27 februari 2026 (A2024/00815).

121. Kunskap om digital medieanvändning bland barn och unga

Folkhälsomyndigheten har i uppdrag att sammanställa kunskap om sambanden mellan hälsoeffekter och digital medieanvändning bland barn och unga. Myndigheten ska – utifrån kunskap och forskning – ta fram åldersanpassad vägledning och rekommendationer om digital medieanvändning bland barn och ungdomar. Uppdraget ska slutredovisas senast den 15 december 2025 (S2023/01669).

122. Bättre förutsättningar för att utveckla en kunskapsbaserad socialtjänst

Den nationella statistiken för socialtjänsten brister i flera hänseenden, vilket bl.a. lyfts i den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. En kunskapsbaserad socialtjänst förutsätter tillgång till relevanta analyser, statistik och forskning. Utan tillgång till sådan kunskap

försvåras möjligheten för socialtjänsten att bedriva en verksamhet som är förenlig med ett krav på vetenskap och beprövad erfarenhet. Regeringen tillsatte i juni 2023 en utredning som ska lämna förslag till en ny reglering av socialtjänstdataregister (S 2023:B). Syftet är att stärka statistiken på nationell nivå samt skapa långsiktiga, stabila förutsättningar för en kunskapsbaserad socialtjänst. Ett socialtjänstdataregister skapar också förutsättningar för att följa upp insatsernas resultat, inklusive sådana som rör våldsbrottsutsatta och våldsutövare. Utredaren ska redovisa uppdraget senast den 1 juli 2024.

I juni 2024 fick Socialstyrelsen i uppdrag att förbereda för införandet av en socialtjänstdataregisterlag genom att bl.a. analysera hur verksamhetssystem kan behöva anpassas hos kommunerna, privata utförare och Socialstyrelsen. Socialstyrelsen fick samtidigt i uppdrag att under 2024 fördela statsbidrag till kommunerna för kostnader som avser förberedelser vid införande av socialtjänstdataregister. Uppdraget ska slutredovisas senast den 30 januari 2026 (S2024/01209).

123. Kunskap om våld i frågor om vårdnad, boende och umgänge

Jämställdhetsmyndigheten genomföra kompetenshöjande insatser om våld i frågor om vårdnad, boende och umgänge. Arbetet är en fortsättning på tidigare uppdrag (A2023/00841). Som ett led i uppdraget ska Jämställdhetsmyndigheten i samarbete med Uppsala universitet (Nationellt centrum för kvinnofrid) ta fram stödmaterial som innefattar information om våldets orsaker, omfattning och konsekvenser med särskilt fokus på rättsväsendet. Uppdraget ska redovisas den 15 juni 2025 (A2023/01717).

124. Nationell kartläggning av brott i nära relation

Brottsförebyggande rådet (Brå) har haft i uppdrag att genomföra en ny nationell kartläggning av brott i nära relation. Senast en sådan studie publicerades var 2014 och avsåg utsatthet 2012. Kartläggningen genomfördes inom ramen för datainsamlingen av den Nationella trygghetsundersökningen (NTU) 2023, och avser utsatthet för brott under 2022 (Ju2022/02216). Uppdraget redovisades i maj 2024 och utgör ett viktigt kunskapsunderlag.

125. Förnyad uppföljning av våldtäktslagstiftningens reformering

Brottsförebyggande rådet (Brå) fick 2023 i uppdrag att göra en förnyad uppföljning och analys av tillämpningen av de reformeringar av lagstiftningen om våldtäkt som infördes den 1 juli 2018, den så kallade samtyckeslagstiftningen. Brå ska bl.a. analysera hur anmälningar, åtal,

personuppläsning och fällande domar har utvecklats samt om det har skett någon förändring i vilken typ av ärenden som leder till åtal och som tas upp i domstol. Brå ska även uppmärksamma eventuella tolkningssvårigheter och bevisproblem och särskilt belysa brottet oaktsam våldtäkt. Brå ska även redovisa hur fängelsestraffens längd har utvecklats. Uppdraget ska redovisas senast den 14 februari 2025 (Ju2023/01451).

126. Utvärdering av straffet för mord

Straffet för mord skärptes den 1 januari 2020 (prop. 2018/19:138). Brottsförebyggande rådet fick i regleringsbrevet för 2024 i uppdrag att studera i vilken utsträckning påföljden bestäms till livstids fängelse i fall av mord mot närstående och inom kriminella nätverk, dels före lagändringen, dels efter att lagändringen trädde i kraft. Uppdraget ska redovisas senast den 14 mars 2026.

127. Kunskap om strypvåld

Rättsmedicinalverket har i uppdrag att förstärka kunskapen om strypvåld, inklusive när detta förekommer i sexuella sammanhang. Ett förbättrat kunskapsläge om strypvåld förväntas bidra till höjd kvalitet i förundersökningar och i förlängningen bidra till rättsväsendets arbete med att förebygga och förhindra våld i nära relationer. Rättsmedicinalverket ska förbättra myndighetens interna kunskapsuppbyggnad kring strypvåld och sprida denna kunskap till rättsväsendets myndigheter. Uppdraget ska redovisas senast den 3 mars 2025 (Ju2024/00606).

128. Kartläggning av hbtqi-personers utsatthet för våld i nära relationer

Jämställdhetsmyndigheten har i uppdrag att kartlägga hbtqi-personers utsatthet och risk för utsatthet för våld i nära relationer samt göra en analys av behov av insatser riktade till såväl målgruppen som berörda yrkesgrupper. I uppdraget ingår att ge förslag på framtida kunskapsutveckling. Kunskap och erfarenheter ska inhämtas från Uppsala universitet (Nationellt centrum för kvinnofrid). Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 mars 2025 (A2023/01065).

129. Kunskap om våldsutsatthet bland äldre personer

Jämställdhetsmyndigheten har i uppdrag att kartlägga kunskap hos kommuner, regioner och myndigheter om våldsutsatthet bland äldre personer som fyllt 65 år och identifiera kunskapsluckor. Äldre med särskild sårbarhet för våld ska beaktas, t.ex. äldre personer med missbruk, demenssjukdomar, med olika typer av funktionsnedsättningar samt äldre

hbtqi-personer. Myndigheten ska kartlägga vad som görs för att förebygga och upptäcka våld i målgruppen och vilka insatser som ges till dem som blivit utsatta för våld. I uppdraget ingår att lämna förslag på åtgärder på nationell, regional eller lokal nivå för att förbättra möjligheten att upptäcka våld och ge stöd och skydd för de utsatta. Uppdraget ska slutrapporteras senast den 15 september 2024 (A2023/00985).

130. Kartläggning av mäns utsatthet för våld i nära relationer

Jämställdhetsmyndigheten har i uppdrag att kartlägga mäns utsatthet för våld i nära relationer. I uppdraget ingår att sammanställa statistik för att få en bild av prevalensen, en kunskaps- och forskningsöversikt som redogör för befintlig kunskap på området, en sammanställning av befintliga stödinsatser riktade till män och vilka behov som finns att utveckla stöd och andra insatser till målgruppen. Myndigheten kartlägger också erfarenheter bland yrkesverksamma inom socialtjänst, sjukvård och andra verksamheter som möter män som är eller riskerar att bli utsatta för våld i nära relationer. Detta i syfte att ta del av yrkesverksamma erfarenheter och perspektiv samt få en ökad kunskap om vilka insatser som erbjuds till målgruppen. Myndigheten genomför även dialogmöten med myndigheter och civilsamhälle (A2023/00985).

Uppdraget förlängdes och förstärktes i juni 2024, bl.a. genom att Jämställdhetsmyndigheten ska genomföra en intervjustudie med män som har utsatts för våld i nära relationer samt göra en sammanställning av statistik från inkomna samtal till de stödlinjer som riktar sig till män som drivs av Uppsala universitet (Nationellt centrum för kvinnofrid). Uppdraget ska redovisas den 31 september 2025 (A2024/00844).

131. Mäns våld mot samiska kvinnor och flickor

Sametinget ska under 2021–2024 arbeta med främjande åtgärder för jämställdhet i det samiska samhället och att förebygga och bekämpa mäns våld mot samiska kvinnor och flickor. Uppdraget ska slutredovisas den 31 mars 2025 (Ku2021/02210).

132. Analys av mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck mot de nationella minoriteterna

Jämställdhetsmyndigheten har i uppdrag att sammanställa en lägesbild av utsattheten för mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck bland barn och vuxna som tillhör de nationella minoriteterna i Sverige. Myndigheten ska främja insatser för att

bekämpa våldet. Utsattheten för hedersrelaterat våld och förtryck och hbtqi-personers situation ska särskilt uppmärksammas. Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 mars 2027 (Ku2024/00383).

Fri och trygg
utan våld
och förtryck

Läs mer på regeringen.se

Regeringskansliet

Växel: 08-405 10 00

www.regeringen.se

Foto omslag: Emmy Jonsson/TT